د ستورو ورا

شعرونو ټولګه

خیال محمد کټوازی

۱۳۸۶ لمریز

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځانګړني

دکتاب نوم	د ستورو ورا
ويناوال	خيال محمد کټوازی
چاپ شمېر	۱۰۰۰ ټوکه
چاپکال	۱۳۸۶
ډيزاين	حاجي محمد عمر خېل

د انټيرنيټ په مخ ترتيب او ډيزاين کوونکې سمسور حبيبي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

یادونه

دغه شعري ټولګه مې د۲۰۰۲ع کال په اوږدو کې د هالند د روتردام په ښار کې لیکلې ده چې له یو شمېر شعرونو سره مې پښتو متلونه هم راوړي خو په ځنې شعرونو کې یې د قافیې او وزن په خاطر یو څه بدلون میندلای چې د پاڼې په پای کې مې بېرته په اصلي بڼه لیکلي دي.

ما د خپلې وسې سره سم زیار ایستلی چې په خپله ژبه یانې په پښتو ژبه شعر ووایم او که په ځینې شعرونو کې د قافیې کمښت نه یم اړ ایستلي نو زیاته هڅه مې کړې ده چې د پردیو کلمو او لغتونو څخه ډډه وکړم.

د دې کتاب شعرونه مې که څه هم د غزل په شکل او بڼه کې راوړې دي خو منځپانګه یې تو پیر لري ،د شعر د نورو څېرو په تېره د نوي اوآزاد شعر په لیکلو مې خپل وس او بخت نه دي ازمویلي.

د کتاب متن مې پخپله ټایپ کړی دی که کومه ټایپي تېروتنه ولري او وزن یا مانا ته یې زیان رسولی وي نو په ما باندې بخښنه ولوروئ

زه په شعر ویېلو کې یوا ځې د الهام رول ته ډېره عقیده نلرم بلکې د دې په څنګ کې زیات لیکل،لوستل او تمرین کول هم خورا زیات اهمیت اوګټه لري یانې د شعر ناوکې هغه مهال ښه ښکلا میندلای شي چې سینګارته یې زیات پام وشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څه هم زه یو مسلکي شاعر نه یم خو دخپل ګران
هیواد او سپېڅلیو خلکو مینې او دخپلې مورنۍ خوږې ژبې
پور او عشق مې دې ته اړباسي چې که دخپلې سرلوړې ژبې
په سمندرکې یو څاڅکی هم ورزیات شي نوحق به یې یو څه
اداوبللی شي ځکه چې دیوه توکم هویت ،موجودیت ،برم
تاریخ،ویاړ اودرنښت تر ډېرې کچې په ژبه پورې اړه لري او
که له دوئ څخه ژبه واخستله شي نو هغوی بیا خپل کلتوري
هویت،ملي جذبې،دهیوادمینه،لرغونې ارزښتونه،تاریخي
کارنامې اوتوکمیزې اړیکې نشي پېژندلای اونه دهغوپه
اهمیت اوخوند پوهېدلای شي.

په درناوۍ خیال محمد کټوازی
هالند روتردام
۲۰۰۶ ـ ۱۲ ـ ۲۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خیال محمد کټوازي لنډه پېژندنه

خیال محمد د عبد لغفار زوئ په کال ۱۳۲۹ کې د پکتېکا د ولایت د مرکز د ښرنې د ملکانو په کلي کې زېږېدلی، لمړنۍ زده کړې یې د ښرنې د علي بابا په لېسه کې نورې زده کړې یې د رحمان بابا په لېسه کې اولوړې زده کړې یې د کابل پوهنتون د ادبیاتو د ژورنالیزم په څانګه کې پای ته رسولې.

له ۱۳۴۹ کال څخه یې د راډیو افغانستان د خپرونو په ډېرو برخو کې کار کړی دی ، په ۱۳۵۵ کې د راډیو د خپرونو دلوی مدیریت مرستیال په ۱۳۵۷ کې د راډیو تلوېزیون د وزارت معین او د سولې او پیوستون ریس وو.

خیال محمد کټوازی د ۱۳۵۸ کال په پیل کې د اطلا عاتو او کلتور وزیر وټاکل شو خو د همدې کال د جدې په شپږمه نېټه په افغانستان باندې د شوروي اتحاد له خوا یرغل وشو او خیال محمد یې سمدلاسه زندان ته ور ټېل واهه چې د شورویانو د استعمار په ټول دوران کې د ببرک کارمل د څرخي پله په زندان کې څه ناڅه نهه کاله بې ګنا کوټه قلف ساتل شوی وو .

په ۱۳۶۷ کال کې څرنګه چې شورویان له افغانستان څخه په زور شړل شوي وو د ډاکتر نجیب د ملي مصالحې په دوران کې د نهه کاله زندان له تېرولو څخه وروسته د نوروز د نیانو سره یوځای را خلاص شو ، یو کال وزګار ؤ او بیا یې د باندنیو چارو په وزارت کې لمړی د سلاکار او

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروسته بيې دمعين په توګه دنده درلوده، په ۱۳۷۰ کې د
سفيرپه توګه دليبيا هيوادته ولاړ اويونيم کال وروسته
دجهادي ډلوټپلو دخپل منځي درنو جګړو په وخت کې د
دهالندهيواد ته مهاجرشو .

خيال محمد دهمدې کتاب په ګډون درې شعري
کتابونه لري اوله ۱۳۴۹څخه تر ۱۳۵۷کال پورې دهيواد
په ځينو خپرونو په تېره بيا په راډيو کې ليکنې او څېړنې
لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتو

ځوانه که پښتو وايې نو ښه پښتو به وايې
دغه د جنت له خواتوښه پښتو بـــه وايــې

ته د درنو غرونو په لمنو کې لوی شوی يې
سپکه خو ښکه ده،درنه پښتـــو بـــه وايې
ښه يې له پردیو زيږو تورو څخه وچنه
ستا ژبه سپېڅلې ده سوچه پښتو بـه وايې
داد ګلو ونه چې وطن پرې ښکلی شوی دی
څانګې ورنه مه شکوه نګه پښتـــو به وايې
اوس يې چې ګرېوان ته تورلاسونه ورلوېدلې دي
ښه په لمن پاکه پښتنه پښــــــتو به وايې
ژبه خو پسول ده د ولس دښکلا ناوې ته
ګل غوندې سمباله په ګاڼه پښتو به وايې
ځنې غمازان يې د اوګرې غوندې لړې سره
ستا څخه مې هيله ده خوږه پښتو به وايې

بيا يې دنړۍ له سترو ژبو سره سياله کړه
ځانته که افغان وايې کـــره پښتو به وايې
ښکلې امېلونه دشعرونو ور په غاړه کړه
«خياله» ښه مهينه ښايستــه پښتو به وايې

(c) ketabton.com: The Digital Library

واگې

گرد چاپېره مې راگرزوي گردابه
لا تر څو مې څرخوې د غم دریابه

د وطن د مینې اور ته چې کړېږي
ته زما د زړگي غوښه یې کبابه

هر مطرب مې شرنگوي د زړه تارونه
ستا په شانې وچ لرگی شو مې ربابه

اوس غبار د ناپوهۍ راپسې گرزي
چې مې غېږې ته پناه در وړه کتابه

د ژوند واگې مې د عشق په ولکه ولاړې
له اورمېږ سره مې څه غواړې تنابه

لکه شپه چې په رڼا ورشي زړښته
زه دې وایستمه هسې له شبابه

ما د عشق په نوم خپل سر په لاس کې در ووړ
تا په پخه توره غوځ کړ انقلابه

چې د «خیال» په سر کې شور او مستي گوري
ستا د زړه په شان مستي لري سیلابه

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځه

دواړه سترګې دې لړ تورې کړه راځه
امېلونــه دې درپـــــورې کړه راځه

یو وار بیا د ښو برید را باندې وکړه
دزړه ستـــنې مې نسکورې کړه راځه

له تندي دې د لونګو خوشبویي ځي
تورپــېکی دې دورې دورې کړه راځه

که زما د زړه توتي په دام کې ساتې
دا زړې لومې دې نــــورې کړه راځه

چې ځواني دې په نظر نشي له مانه
غوړې څڼې دې لړ سـپورې کړه راځه

که د «خیال» د اوسېدو خونې ته راشې
دروازې در ســـره پـــورې کړه راځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اکبر توره

د غم برخې مې لیکې قلمه ولې
پام دې نه را باندې نیسې ګرمه ولې
چې پخپله یې پټنګ په اور ستې کړ
تر ګهیځه پورې ژاړې شمعه ولې
دا اکبر د لاس وسله چې اوس خرڅیږي
ډک بوړی به د مېړانې ډېدمه ولې[1]
چې په خوله باندې مې نوم د هیواد راشي
تربښولاندې مې ګرزې نمه ولې
دوطن د ویاړ شمله مې راکوزېږي
لا تر اوسه نه ماتېږې زغمه ولې
ستا په چوف کې خومې تللي وونذرونه
هر سر کوزې ته دې اړ کړم دمه ولې
په هیواد کې مې دوینو باران اوري
زه به ناست یمه دبل په تمه ولې
د «خیال» زړه خوځه کور به د هرشي نه دی
تل تر تله پکې مېشت یې غمه ولې

۱:بوړی =توپک (دتوپک یوډول دی چې پخوا
یې ډېر استعمال درلود او تر نورو ګرانه هم وو.)
په پښتو لنډیو کې ډېر یادېږي لکه:
تر دا بوړي توپک دې جار شم
تړلی تا دی کړه زه له خیاله ځمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ستورو ورا

ګلشن په ګلو ښکلی دی کېږدی ورڅخه مه وړه
چمن یې رنګین کـــړی دی غوټۍ ورڅخه مه وړه

په دښته دآسمان کې یې رڼــا لـــــګې تورتمه
د ستورو د وراناوې ده سپوږمۍ ورڅخه مه وړه

د سیند په غورځنګونو کې مستي یې دزړه هیله
کبـــان ورڅخه مـــــه وژنه هیلۍ ورڅخه مه وړه

دا غشې دلینـــــــدیو څخه وبـــــا سه صیاده
بید یا ورسره ښه برېـــښې هوسۍ ورڅخه مه وړه

نسیم د پسرلي ورسره لــــوبـــــــې کوي بازه
دا زرکې دې که زانـــــې توتکۍ ورڅخه مه وړه

ادم چې په دې ځمکـــــه خلیفه د الاهـــــي ده
دژوند ښکلې تو ښه یـــــې دا نړۍ ورڅخه مه وړه

ترڅو به په دې غرونو دتـــا سیوری ګرزې د بـــــبه
د «خیال» دزړه دمینې ښا پـــــــېرۍ ورڅخه مه وړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا يې مړه بولي

«يو متل دی وايي مکړه هغه منده ۱
چې لمن دې شې په کلې کې بربنده»

د ميړانې دې کمی نشته افغانه
خوغمونه دې ليکلې دي په تنده

«چې په لاس باندې وازيږي څه حاجت دی ۲
چې په خوله يې خلاصوې تړلې ګنده»

غليمانو موبياتي په لاس نيولې
له هرلورې غوځوي د وطن څنده

«لاتر اوسه پورې مړه ورته وايي ۳
د پټي ريشکه يې وخوړله غونده»

ستا له هرنګه بنېګڼو څخه تېر يو
خوداغله دې بېرته وباسه ګاونده

چې په تورو دې وهو ويجاړ به نشې
کلک ولاړيې دافغان دلارې خنده

چې يې برخې له ازله راوبښلې
خدازده څه شوه د پښتون د نصيب ونده

(c) ketabton.com: The Digital Library

«ستا د پوهې په سمند پورې يې اړه ۴
چې د بخت بګۍ به څو پورې وي رنده »۵

که هر څو دې تشوو نه خالي کېږې
لا تر پېڅو پورې ډک يې د ويړ ندېه

د زړګي د خندا ګل مې نه غوړېږې
په هر مټ باندې مې بار ده د غم پنده

ستا له پټ سره به پا يو د «خيال» ژبې
د پښتون د توکم مورې مه شې کونده

....

۱: وايي مکره هغه منده چې سومبۍ دې شي بربنده
۲: غوټه (ګنده) چې په لاس خلاصيږي خولې ته
څه حاجت دی .
۳: د پټې ريشکه يې ټوله وخوړه دوئ يې لا مړه بولي
۴: سمند = آس = نيلی (د آس يو ډول دی)
۵: رنده = نه منونکی = ځپل کونکی = رېنګه کونکی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خطر

نصیب وکړې هسې چارې په ماباندې
وبه نــــکوې انګار پــــــه وچې سپاندې ۱

دعزت کالي مـــې کــــاږې لــــه بدنه
په لغتو مـــــې وهــــــي راپورې خاندې

زه له شرمه چاته حال وبــــــيلی نشم
برچه پک دي خدازده څه راباندې کاندې

تش زګروی کــولی نشمه سخـتي ده
چې ټټرمې شــــو د اوښ تـــرسینې لاندې

دواړه لاس مــــې راتړي په ځنځیرونو
ټېـــــــل وهي مې د اجل په لور وړاندې

د رباب اود شپېلۍ نغمې سړې شوې
اوس په هره خواکې چیغې دې یاساندې

مــــورې پـــټه خوله دې ونیسه خطردی
نورد «خیال» په قبرمه شکوه غړواندې ۲

۱: سپانده = سپېلنی
۲: غړواندی = غړوندی = غاړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

دفکرکجاوه

دیدن ته دې راغلی یم مانهٔ ته مې درپـــرېـــږده
په څنګ کې به دې کېنمه نالۍ ته مې درپـــرېږده[1]

پوهېږم چې په سترګوکې دې شرم ځای نیـــولی
مجبوریم درته ووایم خولګۍ ته مې درپرېـــږده

که داغوښتنه ګرانه وي نوخوادې بده مـــــه شه
ګرېوان ته دې لاس نه دروړم تنۍ ته مې درپرېږده

که لږ پسې درتېرشمه دښکـــــلې مخ له پولې
دزنې ترمنځې لاندې غــــــړۍ تــه مې درپرېږده

دزلفـــوله هـــــرتـــال سره دې فـــکر زنګومه
چـــې زړه درسره وتړم کمڅۍ ته مې درپـــرېږده

داتـــولـــې مې که نه منې نو وه بدرۍ جـــمالې
د اوښکوله باران سره سولګۍ ته مې درپرېـــږده

دفکـــــرکجـــاوه مې د واده په اوښ سپـــره ده
د «خـیال» سپېره نصیبه ناوکۍ ته مې درپرېـــږده

۱: نالۍ = توشکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرغلرې

که لرې رانه پاته دي که برې رانه پاته
دزړه دواړه ټوټې مې برابرې رانه پاته
په ځالو دګوربتو کې چرګوړې مېشته شوې
دچتکو په منګولو کې کوترې رانه پاته
پردیو یرغلونو کړم له ساندو سره روږدی
له ډول او له اتڼ سره سندرې رانه پاته
نسیم یې له پلو سره خوځښت کولای نشو
دړېرو په تاړاک کې خیالیګرې رانه پاته
نږدې ورته ورتلای نشم له زهرو یې وېرېږم
په ستونې دښامارکې مرغلرې رانه پاته
واتڼ دپردېسیو مې دهیلو زمری وژنې
وطن مې ترغدیو لاندې لرې رانه پاته
له تېکې څخه توره مو دبل په امر وزي
بدله زمانه شوله ډغرې رانه پاته
د «خیال» دزړه شاهین دی دهوا په لټه پایي
دښکار په تورولومو کې وزرې رانه پاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله

خال دې پاچا تندی وزير زلفې لښکرې
په هيوادونو دې ولکه ده زوروري
خوله دې دربار غاړه دې ارګ سينه دې تخت ده
دواړه لېمې دې پيره دارې بختورې
مخ دې سپوږمۍ ځوانې دې لمرخالونه ستورې
ستا دښکلا د بوې بلبلې خياليګرې
وربل دې دام څڼې دې لومې د وربښمو
زما دزړه بوراخومه نيسه دلبرې

۱۳

رنګ دې ګلاب ونه چنار بوی دې دمشکو
نوم دې په درسته نړۍ تللې مرغلرې
څڼې دې رنګې کړه زمادمټ له پاسه
«په خوند دې نه يمه په خرپ دې يم ګاځرې»
زړه دې انګارګوګل نغرى مينه دې اورده
مايې لمبو ته کړوې د لرې لرې
زمادزړه ستنې به رنګې کړې له بېخه
که دې راواړولې سترګې مرورې
خوله دې غوټۍ خندا دې ګل ديدن دې باغ دی
دعشق بلبل مې غړوي درته سندرې
د «خيال» له پام څخه به ولاړې نشې دواړه
دتادسولې ښايسته سپينې کوترې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځونډی

اوردمینې راکړه چې لوګی دې شم
وچ به دې نظرکړم سپېلنی دې شم
خوله خودې پېزوان په اجاره یوړه
لاس دې رانږدې کړه چې بنګړی دې شم
څنې دې زماترملاوپېچه
ځان راسره وتړه مېږوی دې شم
ښه مې په کتوکتوکې وڅاره
ستازمریوسترګوته کبلی دې شم۱
تاخو په ګلونوزړه بایللی دی
راشه چې دهیلوپسرلی دې شم
پاس مې د وربل په څوکو وتومبه
ښکلې چې په څنیوکې ببری دې شم
اوسم به دمشکوله وږموسره
یاره که په غاړه کې ځونډی دې شم
«خیال»په ګودرونوباندې ګرزوه
پرېږده چې په سرباندې منګی دې شم

۱: کبلی = دهوسۍ زوی = آهوبره

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوډګتې

که دزړه دمینې رازغواړې دچتې ۱
کیسې ټولې دې له اوښکو سره پټې

«نڅاګره چې نڅاکولی نشې ۲
وایې مځکه لاکږه وینم له ستې»

چې له شوقه به په لاره سمې نه تلې
په دې ښارکې پاک لمنې اناوټې ۳

خپلو ښکېل کړو دپردیو په دامونو
کنه موږ خو درلودلې پخې متې

«که یې لاستی له خپل ځانه څخه نه وای ۴
تبرڅنګه ماتولې ونې غوټې»

هم یې لاس زما په وینو باندې سره دي
هم به وړمه دقاتل د وبال ختې ۶

« اوس دیوې سپړې لپاره چې لري یې ۵
ټول پوستین په اورکې غورزوي دالتې»

نه یې ګورمه ښارونه بې خطره
نه زما جونګړه پاته شوه دختې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پردو ترمنت لاندې مه شې «خياله »
«دلاهور ترګټو ښې دې د کورګټې» ۷

۱:چټه: په وزن د «لټه» = مسته =ښايسته =خياليګره.
د پښتو په لنډيو کې ډېر دود لري لکه:
چې کته ځې خال ته مې ګوره
د هندوستان د چټو نشته شنه خالونه
۲:نځاګره چې نځا نشي کولای وايي مځکه کږه ده
۳: اناوټ =د بل د اوږوبار= اړ =محتاج =بېوزله
۴: ونه وايې که مې لاستی له خپله ځان څخه نه وای
نو چانه شوم ماتولی .
۵ : څټه =جوال=بوری= بوجی=وری= توبره
۶ :د يوې سپږې له پاره ټول پوستين په اور اچوي
۷ : د کورګټې دلاهورګټې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیال غواړي

زړه مې یار بدلی دی وصال غواړي
ښه یې په ګانه باندې سمبال غواړي
ځان پرې کړوي د کباب خوی لري
داډېوه پرست پتنګ مشال غواړي
پر پېږده چې تو بې ور سره ماتې کړم
مستهٔ په سرو شونډو کې وبال غواړي
بیا به مې د زړه خونه روښانه شي
یار مې د تندي د پاسه خال غواړي
اوس مې په کوګل کې غبارونه دي
زړه مې د اشنا د مخ مشال غواړي
بیا مې دابد رنګه صیاد څاري نن
سر مې غوځوي راځخه مال غواړي
«خوله یې د ګیدړې شخوند داوښ وهي»
ځکه له افغان سره جنجال غواړي
بیا لکه ژوره د ، رګ وینې څښي
توره خپکۍ ګوره موړوال غواړي
حق ته خو اورونه ګلزارونه شي
ژوند مې د انګار په لورې تال غواړي
رووړدی شو په وینه د انسان باندې
بیا خوني ښامار راغلی «خیال» غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا شعر مې لا پخوا ليکلی وو.

مجبوري

کډې وتړې، زامنو سباوون دی
اوس زمونږ له خپل وطن څخه بېلتون دی
کلی کور او هديره مو پاته کېږي
مجبوري ده په سفر باندې مو يون دی
له آمونه شوروييان را پورېوتې
نن په ټولو اولسونو کې پاځون دی
خو دا پورې پاکستان ته پناه ورمه
غم ځپلی زړه مې ځکه ځګر خون دی
د شمال او د سهيل په منځ کې ښکېل يو
د دوئ دواړو د افغان په ضد تړون دی
«سپي په خپلو کې که څو مره سره وران شي
خو فقير ته بيا د ټولو پيوستون دی»
زو يه ګوته په ماشه نيسه په لارې
د هيواد د آزادۍ په نوم موتلون دی
د قصاب چاړه په لاس کې چلوي يې
«خياله» څرنګه ونډۍ ونډۍ پښتون دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دبخت هنداره

چې هرچېرې لتو مه ښکلی یار
مخامخ راته راڅېرمه شي اغيار
خپلې ډکې خزانې ته چې ورځمه
ترې چاپېره وي دبل کلي ښامار
که هرخوبې پرېمينځم دبخت هنداره
سر په سر ورباندې ګرزي تورغبار
زه دکلي په ناورين باندې خپه وم
اوس به څه کړم ورانوي مې غليم ښار
«نن خو تش دمور له څنګه سره تېرشو
زه وېرېږم چې دا لاره شوه دمار»۱
چې رقيب بايد پرې خپله ځړېدلای
نصيب مور ته درولی هغه دار
سپېره منی ورنه ښه ګڼمه «خياله» ۲
که په وينو وي لړلی نوبهار

۱: وايي له دې څخه نه ډارېږم چې مار مې له څنګه تېرشو بلکې له دې وېرېږم چې دابه يې لاره شي.
۲: منی = خزان

(c) ketabton.com: The Digital Library

لونګ

که هرڅو مره یې سیالان ګڼي بدرنګه
ماته ښکلې له هرچاده شوخه شنګه
د سرسترګې مې کږې ورپسې اوړې
چې د پړک غوندې مې تېره شي له څنګه
«خوندیې ښه دی راتله یې» زما ونډه
چې لرې یې دا شنادمینې بنګه
په تومت د عشق یې زه په اورکړېږم
خو په غاړه کې یې ته زانګې لونګه
لکه موج د اباسین چې په موړوځي
مسته هسې وي روانه ړنګه بنګه
ماته برید د سپینو تورورا په یادشي
چې دې اورم د لیلا د بنګړو شرنګه
«خیال»د زړه په هغه رنځ باندې اخته شو
چې یې واخست د تېروبڼو له جنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنیل ناوې

مړاوی شانتنه ګل یم له پرهاره سره اوسم
اوس چې دازغیو له بهاره سره اوسم
مینې زمابرخه په اورونوکې لیکلې
غوښه دکباب یم له انګاره سره اوسم
نن یې ترملاپورې بمونه راتړلې
څه ساده پښتون یم له هوښیاره سره اوسم
خپله پیمانې وهي په ماباندې مرچلې
ځوان دلوړوغرونو یم له ښاره سره اوسم
ښه ګېډۍ دګلووم راولوېدم له څانګې
یوورړمه باروتو له غباره سره اوسم
بیالکه دمصرناوکۍ دنیل څپوته
ونډه دتوپان شوم له سینګاره سره اوسم
«برخې ازلي دي نه په زور نه په زاري دي»
زه ازل رټلی له ښاماره سره اوسم
پښ یم ټکولی دزرګرله بټۍ وزم
تش په تصورکې له رخساره سره اوسم
خپله دانګورپه شان له تاکه څڅه شکېږم
نوروته په جام کې له خماره سره اوسم
ګرزي هرصیادراپسې ولې مې په غشو
زه دتوتکۍ غوندې له ډاره سره ا وسم
اوس خوچې ګیدړه له زمري څخه باج اخلي
پېښني مې اړباسي چې له واره سره اوسم
ویارم چې تراوسه لادخپل طن په مینه
اوښ غوندې تړلی له مهار سره اوسم
«خیاله»ځان بدل کړه زمانې په اوښتو دې
څوبه لاپه خوب کې له ټینګاره سره اوسم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فلک مېچنه

دلا مبو په نمت را غله هغه لوړه
ډنډ په خپله غېږ کې ونیوه لغړه
بخته ما سره دې څه تربورګنې ده
چې یې نه بولې زما د یارۍ وړه
دآشنا د شونډو سرې سکروټې ګوره
زما زېړ زبېښلی رنګ ورسره تړه
لا تر څو به لاس ترزنې ورته ناست یم
چې مې ګرزي په هر بڼ د غبار لړه
«یو متل دی وایي ښه ده په عمل کې ۱
له پراته زمري نه ګرزنده ګیدړه»
ځوځ خونه یم چې ازغي په غېږ کې ساتم
د باغ ګل یم له ورېمو سره مې اړه
زما ستر ګې لکه غلې ورپسې اوړي
چې تېرېږي مې له څنګه سره غوړه۲
څو چې ګرزي د فلک مېچنه هسې
د پښتون د بخت اوګره به وي ناوړه
د رتبې د شوق په تمه دې زاهده
د مذهب ښکلې لمنه کړه ککړه
په خوځښت د زمانې کې معجزه وه
چې یې ما ته کړه د خیال د نصیب دړه

۱: تر پراته زمري ګرزنده ګیدړه ښه ده
۲: غوړه = ښکلې = ښایسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

اورلوبه

هسې چارې دې راوکړې مينتوبه
چې اوس ګرزمه رسواله لېونتوبه
که هرڅوژورويده يمه هيواده
ستاتوده مينه مې وباسي له خوبه
هسې رنګه دې غمونولوغړن کړم
چې مې اوښکې شولې وينې له زووبه۱
روغ زړګی مې ستادمينې له بابته
په ګوګل کې نه ځايږي له پړسوبه
ښه ځواني مې دپتنګ غوندې لوګی شوه
چې مې وکړه ستاله عشق سره اورلوبه
سراومال به زما دواړه درنه جارکړم
که مې ستاپه مينه تنده شي خړوبه
خياله پاڅه دتکل نيلی په زين کړه
مېړني خونه ډاريږي له سرکوبه

۱: زووب (زهوب)=ګزک=التهاب=خوږين
= انفيکشن . (هغه ګزک او التهاب چې
له ټپنګې وينې سره له ټپ څخه راوزي .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پردېسي

چې د باد غوندې مې تېره شوې په څنګ
زما زړه د رپسې د رومي په غورځنګ
هسې رنګه خوشبويي دې ځي له زلفو
نه يې مشک لري نه عطر نه لونګ
دا ځواني چې ته لرې د چنار ونې
مابه وباسې له کلې نه ملنګ
د کاروان بهيربه پټ په غرونو ولو
چې وانه وري کوم يو غل د جرس شرنګ
«غوښې ټولې د خانانو په خوراک ځي ۱
په هډوکو يې د سپيو سره جنګ»
هغې سپينې زما زړيره کړه را سپينه
چې وربل يې شو په مخ باندې راړنګ
د ښرنې و چې د ښتې مې ياد ېږي
پردېسي ده په يوروپ کې مې زړه تنګ
«اوس له پېښې څخه تېښته وايي نشته»۲
«چې مې يو پلو ته پړانګ دی بل ګړنګ»۳
خياله بېرته د خوشحال تورې ته لاس کړه
چې دې بيا په کهاله راغی اورنګ

۱:غوښې خانان خوري په هډوکو يې د سپيو جنګ وي
۲: له پېښې تېښته نه شته
۳ : يوې خوا ته پاڼ بله خوا پړانګ دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

چاودنه

سپېدو وچاوده په پای کې رنګ د شپې
هره خوا یې رڼا ګانې کړې خورې
لاګلابو خپل تاجونه سمول
چې خاټولو په سر جګې کړې شملې
د ګلپاڼو په لمنو اوربدلې
مرغلرې د شبنم رڼې رڼې
د وږمو څپې نسیم په غېږ کې یوړې
ور وبښلې یې بلبلو ته ولجې
چنارونو تر نظر لاندې څارلې
چې ترې لاندې غوړېدلې وې غونچې
په شنبلیو کې لګیا وو بوی د مشکو
له ګلاب سره سینځلې نڅېدې
پلوشود ونو څڼې ږمنځولې
په لښتیو کې اوبه رابهېدې
د ګهیځ شمال یې څانګې ښکلولې
له غوټیو سره پاڼې غوړېدې
په هرګوټ کې ګودرونه وو د پېغلو
پنډبدلې پرې د کلي پښتنې
چې ناڅاپه توغندی د غلیم راغی
لور په لور باندې یې تیتې کړې چرې
د چنچوڼو پرهارونه یې څیرل
له توتیانو څخه وینې څڅېدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چالاس او د چاسر ورپورې نـــــه وو
ښکلې نجــــــونې په ټپونو کې پرتې
پټول یې خپل زخمونـــــــه په منګولو
د ګـــــــــودرغاړې په وینو باندې سرې
تو تکیو ورتـــــــه ســــاندې غږولې
له غوغـــــــا ســـــره په غم کې ګډېدې
خیال چې ولید دغه ویرد باغ په منځ کې
دواړه ستــــــرګـــــې یې ترپایه ژړېدې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمحبوب علي د ښکلې شعر په اقتفا

تصویر

بخته په دې مړاوې ګل کې بېرته ښکلا واچوه
بیا په دې ویده بدن کې مسته اروا واچوه
ناوې د وطن به بیا د حسن پسول واغوندي
ته یې په سپین مخ باندې رنګینه بربڼنا واچوه
زه به د غزلو مرغلرې ورته وپېیم
ته د دې خېرې د پاسه سپینه رڼا واچوه
لمرد پیو ستون به د خیبر د پاسه وخاندي
ته پکې زرینې پلوشې د وفا واچوه
زه به یې د درستو کړاوونو کیسې ولیکم
ته پرې د خټکو د شعرونو غوغا واچوه
ستانه یې ټپونو ته پټی. غواړم طبیبه
لږ پکې افغان ته د یو والي دوا واچوه
راشه د ژوند باده په دې ونو کې راوګرزه
بیا د دغه بڼ په وچو څانګو کې سا واچوه
بیا به رنګینې د پسرلیو ورته راشي
ته یې په ګلونو کې وږمې د سبا واچوه
خیال ته یې چې نوم افغانستان تر ښکلو ښکلی دی
ته په دې وجود کې بېرته ښه پښتونخوا واچوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتم ځي

«که په لاره باندې مار په هر رقم ځي[۱]
خپلې سوړې ته چې ورسېږي سم ځي»
که يې هرې خوا ته اړومه ځوکه
برابرمې د وطن په لور قلم ځي
زه پوهېږم چې پخپله ورسره يې
تا به څه کوم زاهده چې پرتم ځي
«توره شپه به بې له چرګه هم سبا شي»[۲]
نور يې خوښه ده په سمه که په چم ځي
نن خو پورته د مريخ په تندي پل ږدي
دلته ولې بې ګودره لا ادم ځي
زه به چا ته فرياد و نه رسومه
چې مې بيا له خپلې غېږې نه صنم ځي
نور يې نشم په سينه کې تم کولی
چې د زړه له زولنو څخه مې زغم ځي
د پردو په اوږو ته راغلې سايه
اوس به خيال له خپله کلي څخه ګرم ځي

۱: مار که هر څومره کوږ روان وي ،خپلې سوړې(غار ،سوري)ته ځان سيخ کړي .
۲: بې له چرګه هم شپه سبا کېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لاسکتویه

دلته به څوک نه وي چې يې بـــوږې نـــه وي غاړې
ټول پـــــه دغـــــه کلي کـــــې له غمه څخه ژاړې

وايي«تـــــر وژلې وروړ پرې ايښې ګومل ښه ده»۱
کــــــور او کلی پـــا تـــه زموږ کډې ورنه ولاړې

دغه يـــــې انصاف وو دجهــــاد دمخــــکښانو
وګـــوره دښارکوڅې يې څرنګ کړې ويــــجاړې

څه مشکل صياد ته چې يــــې ولې په ليــــنديو
ويرخوپه کوترودی چې ځالې يې شــــوې شاړې

بل ته خويې لاس په سلامي نـــيــــولـــی پورته
دلته يــــې له موږ ســــره دخـولې خبرې لواړې

څوبه لاسکتويـــه ځـــــو دبـــل تـــرحکم لاندې
ځوانه که ښـــادي غواړې لستـــونې به درنغاړې

«فيل که چېرې مـــړ شي بيايې هم په زنګانه کې۲
يومتر او بـــــه خـــــولا پـــــه کچه وې ولاړې»

دی خودې پښتـــونه پـــه اتوم باندې سمبال کړ ۳
خپله دې له سر څـــــخــــه تـــړلې دي ريـــتاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وینې به دې زېبښي دژورې غــــونـــــدې ګله
ځوېې چـــې ونه بـــــاسې لـه خپلو غوښو داړې

هسې به له شګو څــــخه پــــــړې ځـــانته اوبې
سرپــــــه زنـــګون ناست یې دبابا په توره ویاړې

ستا په اراده پــــــورې هـــــــم اړه لـــــري خپله
خـــیاله «په هغه باندې به واوړې چې یې غواړې»۴

۱:تر وژلې ورور پرې ایښې ګومل ښه ده.
«ګومله دپکتیکا د ولایت یوه تاریخي ولسوالۍ ده.»
۲: فیل که مړشي بیا یې هم په زنګانه کې یو متر اوبه ولاړې وي .
۳ : دپاکستان داتوم پلار قادرخان نومېږي چې په خټه پښتون
اوله ایران سره یې هم په دې برخه کې زیاتې مرستې کړې وې
خواوس دیومجریم په شان ترڅارنې لاندې ژوند کوي .
۴ : چې غواړې په هغه به واوړې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوکارې

چې په مایې لګوي دناز نوکارې
له تندي څخه مې وینې وهي دارې
دابهیر به دجنون په لورې درومي
دعشق اوښې په تدبیر نشې مهارې
چې له زړه مې دغمونوکډې بارکړي
شوخې سترګې دې راواړوه خمارې
«په ګیدړې پورې خپله لکۍ اورده »۱
په ماوکړې خپلې مینې هسې چارې
که دېوې یې په هرڅلې بلې نه شي
دعشق لارې ترمنزله دې غبارې
چې مې ولې دښو په توغندیو
لکه دروی دشپنو وهم کوکارې
که له «خیال» سره دمینې ګانه نه وي
دغزلوناوې څنګه شي سینګارې

۱: ګیدړې ته خپله لکۍ بلا ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

یرغمل

زه ورته ګورم چې دوئ مې کور وړي
دژوند هستي مې دبل په زوروړي
«اورلره راغله دکورمېرمن شوه»۱
رپاند بیرغ مې رانه نسکوروړي
پخپل پټي کې کرونده وکړو
پروړه زموږ شی غنم مو نوروړي۲
بې له ښتنه دګلو بڼ دی
پاڼې یې باد وړي غوټۍ یې لوروړي
دلوړوغرونوخزانې کاږي
لاجورد یې غله وړي ونې یې اوروړي
دشیخ پلتنې په کوڅوګرزې ۳
له زړه نه مینه له سرنه شوروړي
موږیرغمل یودبل په لاس کې
یامومسکووړي یا مولاهوروړي
په هرګلشن کې سېلۍ چلېږي
توتیان مووژنې باغ مو سمسور وړي
زما په برخه دمینې اوردی
سینه مې سوځي زړه مې ټکور وړي
ګناه یې خپله لاس په بل پاک کړي
مریې خودی دی «خیال» یې پېغوروړي

۱: اورلره راغله دکور مېرمن شوه .« پخوا داورلګیت استعمال دومره دېر نه وونو سکروټې به د چلم یا چای له پاره یوله بل کورڅخه راوړل کېدې کومه نجلۍ د چاکورته داور لپاره ورغلې وه اوهمالته یې دکورله ښتن سره اړیکې پیدا شوې وې چې خبره تر واده پورې ورسېدله اوپه دې توګه نجلۍ دکور مېرمن شوه اودامتل ترې پاته شو.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲: پروړه = بوس
۳:پلتن= اولسي او ملکي لښکر=غیرنظامي لښکر

د زړښت خپسکه

یاره نن خو په کتلو کې ثواب را
ستا په سترګو غرڅنیو کې شراب را
چې وړمې یې بویومه پرې مستېږم
ګرانه ماته د هغو شونډو ګلاب را
اوس د مینې په غمونو کې ډوبېږم
ستا د څېړیو له وربښمونه تناب را
زمولوي مې د زړښت خپسکې ورو ورو۱
لږ د مینې ماتولو ته شباب را
چې کیسې د عاشقۍ دې پکې لولم
ستا د مینې د مذهب هغه کتاب را
عشقه ښه مې کړوه د اور لمبو ته
زه ترټلو ته پیدا یمه عذاب را
چې هر تار یې د درخو له زلفو جوړ وي
خیال ته هسې د آدم دلاس رباب را

۱: زمول « په وزن د شپول » کمزوری او بې سېکه .
دا لغت زموږ په سیمه کې اوس هم دود لري خو د شیخ اسعد سوري علیه الرحمه د بوللې لمړی بیت چې د غور د زړور پښتون پاچا امیرمحمد سوري پرمړینه یې دیوې ساندې په ترڅ کې وېلی وو په هماغه وخت کې هم معمول وو البته د « ز »توری ساکن دی لکه :
دفلک له چارو څه وکړم کوکار
زمولوي هرګل چې خاندي په بهار
« پټه خزانه »

(c) ketabton.com: The Digital Library

درڅم

دیدن ته دې هیواده له جرګو سره درڅم
ستا غېږې ته دعشق له ولولو سره درڅم
پوهېږمه چې لارې پاټکونو دې نیولې
زما جنت ښبانه له خطرو سره درڅم
داغرونه اوډاګونه دې باغونه د ،ارم شه
بلبل دې یم وطنه له نغمو سره درڅم
دزړه په سرمې برېښې لکه ستوری د پېروونو۱
په تا باندې مین یم له پښتو سره درڅم
بېلتون د پرد ېسي دې یم له غېږې نه ایستلی
په دې باندې که پړیم له توبو سره درڅم
د «خیال» دزړه دهیلو د ساحل دغاړې ګله
دمینې په دریاب کې له لامبو سره درڅم

۱: پېروونې = داپه اسمان کې د ستورویوه ښکلې ډله ده چې یوله بل سره خوا په خواکې پراته دې .
کوچیان اوکلیوال خلک د پېروونو له خوځېدلو او راګرزېدلو څخه دشپې مهالونه اودکال موسمونه پېژني ،له کهکشان اولمریځ نظام سره توپیرلري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

دکانړې کرښه

راوړه جام دبنګو چې نشې درسره ماتې کړم
اور د مینې راکړه چې لمبې درسره ماتې کړم
څوبه لاپلمې د پرهېزونو یادوي راته
پربېږده دزړه سره چې توبې درسره ماتې کړم
زه خو دا جمل غوندې زمری د نظم نه یمه
ښکلې چې په شعرکې ولولې درسره ماتې کړم
ږمنځ به دې د توروتوروزلفو دولول شم چې
څنې دې په لېڅوکې خورې درسره ماتې کړم
لوزمې له تا سره دکانړې په سرکرښه ده
څه پردی خونه یم چې وعدې درسره ماتې کړم
مخ دې لکه لمرد سباوون دی پلوشې وېښې
راشه چې د وړانګو رنګینې درسره ماتې کړم
دلته بد رګې دبېلتانه راپسې ګرزي لا
مینې د کلونو به دلې درسره ماتې کړم
وایه غماز ته که زموږله غرونو نه وزې
سم به په دې پرښوکې پنجې درسره ماتې کړم
«خیال» خو که دکلي په دودونو ډاروې لیلا
بیابه دې ملنګ شم چې پلمې درسره ماتې کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټال

نه دې ساری چېرته وینم نه دې سیال شته
نه دې ګور رمه څوک ورېنه دې مثال شته
دډ بوې احسان به ولې تروږمۍ وړي
چې د زنې په شیشه باندې دې خال شته
هره شپه یې زنګوه تربرېځره ۱
زمافکر ته دې تل دزلفوټال شته
راشه اوښکې مې راوچې کړه د سترګو
چې له تا سره زما دلاس د سمال شته
نور به نه درته راوړم دباغ ګلونه
چې وربل دې په ګاڼه باندې سمبال شته
زما مینه برملاده چې څه کېږي
په دې ښارکې خوګردونه د شمال شته
لاترڅو به مې ترټې په تور د مینې
ما چې څومره ځوروې هومره وبال شته
که هرڅو په اشارو را سره ګرزې
«غل په غره کې نه ځایېږي» دامثال شته
دغه لړې د تورتم به هم رڼا شي
دبېلتون په تروږمۍ پسې وصال شته
که یې غواړې له کلاڅخه را ووزه
ستالپاره دګودرپه غاړه «خیال» شته

۱: بربېځر = څانښت = دغرمې اوګهیځ ترمنځ مهال .
دمهال لپاره په پښتو ژبه کې ډېرخوارډه نومونه موجود
وولکه: سپېده چاودیا سپېده داغ، ګهیځ ،لمرڅرک،
بربېځر ،غرمه، برمل ،لرمل ،لمرلوېده، ترمل او شپه د
اسلام له راتګ څخه وروسته هم موجودووخوبیالکه
زموږ نوره ژبه دناوړوپېښو له کبله وسولېدل اوله منځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولاړل یو ائې غرمه په ټولو پښتنو کې لا پاته ده دګهیځ
استعمال هم کمېدونکی دی او برېځرزموږ په خواکې
لادودلري ښکارندوئ علیه رحمه چې د سلطان شهاب
الدین غوري په واکمنۍ کې مخوراو ښه شاعروود
یوې بوللې څخه یې د پښتو مهالونه داسې ښکاري .
هرګهیځ چې لمرڅرک کېږي له خاتیځه
څوچې یون کادلوېدیځه په څنډونه
که برېځر وي که غرمه وي که برمل وي
که لرمل ، که لمرلوېده، که ترملونه
« پټه خزانه»

ټاپې

هغه کوز کلی زموږ وونوم یې ویرشو
چې دا پوري شوروی پکې آمیرشو
دلرغونو خزانو په نمت راغی
خود غرونو په پېچوموکې راګیرشو
له کابل څخه یې پورته کړې لوخړې
چې د کلي ږیرورد بهیر میرشو
د مذهب سپینه لمن به کاندې خړه
چې په سیمه کې ناولی زموږ پیرشو
یو په بل باندې ټاپې دې لګوي یې
لا پرون یې مجاهد وونن کاپیرشو
اوس به چاته د زړه چیغه رسومه
زما خوب د مینې بل رنګه تعبیرشو
لویه خدایه د رحمت ډېوې رڼاکړې
که تورتم زموږ د فکر پې تنویر شو
چې د باز پېښې کوي د ونو چتکې
«خیال» خوځکه په سیالانوکې زهیرشو

(c) ketabton.com: The Digital Library

قلم ولاړ

یوه ګیله وه چې دلاسه مې صنم ولاړ
اوس به څه کړم چې مې زړه ورسره سم ولاړ
زه به هم دفکرتال وړپسې ولم
چې مې یارلکه شاهین په نوې چم ولاړ
«سړي غرونه دې مېرمنې اړمونه» ۱
له جنته څخه څرنګه ادم ولاړ
رڼاورځه مې شوه هغه مهال توره
چې زما له خوارې برخې نه قلم ولاړ
که ګیلې لرو له روبل اوډالرو
دافغان په ټکولوکې درهم ولاړ
خپلې ژبې ته خپه وم چې غوښېږي
اوس وېرېږم چې له منځه مې توکم ولاړ
نن د «خیال» دزړه ټپونوګزک وکړ
چې دعشق له درملنې يې ملهم ولاړ

۱: سړي غرونه دي ښځې یې اړمونه .
ښځه اونارینه دانسان دیوه سر،دوه سترګي دي ،په
دې متل کې چې کوم مفهوم ځای نیولی هغه یوائې
په متل پورې اړه لري اود قافیې تابع ګرزېدلی دی
اوبس .

(c) ketabton.com: The Digital Library

هينداري وهي

آشنا مې کږه وکړه لارې وهي
له خواشينۍ مې زړه کوکارې وهي
بېلتون پرې زړې دغمونو کړي
دژوند په دښته مې شيد يارې وهي
خپله څېره ورته ښکارېږي پکې
وزه له ښکر سره هنداري وهي
غريب يې تل دزړه په وينوګټي
شيخ يې په کلې کې تيارې وهي
اوس چې په لاس کې ماشينګنې لري
دوی له کېبلو سره خوارې وهي
د زاهدانو عدالت ته ګوره
له ځانه سل ځله هوشيارې وهي
«لکه کاغی دزرکې غاړه کوي ۱
خپله يې هېره شوه بغارې وهي»
نجلۍ دعشق په نېزه وويشتمه
خياله له زړه مې وينې دارې وهي

۱: کاغي دزرکې غاړه کوله خپله يې هېره شوه .
کاغی = کارګه=کاغ =کوړاغ =زاغ =کارغه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاړوګر راغلی یم

وعدې ته دې جانانه په ګودر راغلی یم
داڅه زېړی مهال دی مازدیګر راغلی یم

انځورد سپینې خولې دې دغزل په بیه کاږم
دیدن ته دې مهینې په هنر راغلی یم

دعشق په پلوشو کې به دې وپېچمه ګله
ستاحسن ته څرګنده لکه لمر راغلی یم

نغمې دبلبلانو که دمینې سرول وي
نوزه هم درته ګرانه په غومبر راغلی یم

ګربوان مې که شکېدلای دی دزړه ښیښه مې پاکه
خپه نشې له مانه چې ببر راغلی یم

کمځی دې که هرڅومره بې اودې غوندې ماران دې
په دم یې اېلومه پاړوګر راغلی یم

ترڅو به د دسمال په اشارو سره غږېږو
د«خیال»مینه رسوا شوه په ډګر راغلی یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

منه

زه له پېريانو تښتم ته راته دېب يادوې
خپله کوکارې وهې ماته مې غرېب يادوې
لاس دې په وينو سره دې، په بل تورونه وهې
لوړې مانۍ دې ګوره چې ماته جېب يادوې
ناصحه ځان بدلوه دوخت له منډوسره
زه دې ملا ته حيران ته دې تالېب يادوې
مريد دې وچې شونډې، تناک لاسونه ګرزي
اوس دې رښتيا نه مني ته ورته فرېب يادوې
مطريبه مه غږوه، زړې سندرې راته
زه يې نڅا نه غواړم ته يې پايزېب يادوې
ولې نصيبه زما، دژوندرقيبه زما
دمادعشق نيلي ته دبېلتون کرېب يادوې۱
د «خيال» دزړه بلبلې، ترمخ دې زنې ښکلې
زه يې منه بولمه چې ته يې سېب يادوې

۱:کرېب په وزن د «جېب» =رقاب (په آس
باندې دسپرېدلو لپاره دزين پايډل)
په کرېب کې د «ک»توری ساکن دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

ازمويلې

څوبه زمونږ برخه وي د ښتو په کېږديو کې
ښارته خوورتلای نشو ،لويان دي په ماڼيو کې
بيابه دې د سر د پاسه ټک وهي مېخونه
پام کوه چې ولاړنشې کابل ته په څپليو کې
دغه ازمويلې دې لا نه دي پېژندلې
ساه له سږي باسي حرموني په سلګيو کې
هلته کانټينرې ګرموي د مرګ لپاره
خښتې افغانان دي پخوي يې په بټيو کې
دلته هم په کليو کې ژوندي سرونه رېبي
ستړه د پښتون وهي اختيار يې په پرديو کې
وايي چې« هم بوره هم بدنامه شولې خوارې »۱
هرڅه درنه ولاړل د ناوليو په ناندريو کې
ګوره چې« ډبرې هم کډې ته رغړې »خياله ۲
مونږ لکه ګلونه مړاوي کېږو په سېليو کې

۱: هم بوره هم بدنامه شوه
۲: ډبرې هم کډې ځای ته رغړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مارچیچلی

ستادمخ په شیشه سره او سپین ځلېږي
که رنګونه په هنداره کې ماتېږي
ګرانه بیادرته راستون شوم مجبوري ده
«مات لاسونه خپلې غاړې ته ورلوېږي»۱
پټې خولې مې د سولګیو پټ خوندي کړ
«مارچیچلی خو ، له پړې نه وېرېږي»۲
«که ربښتیادې یاره زړه رابانديسوځي ۳
له ړندو سترګونه، هم اوښکې بهېږي»
درنګ په درنګ دوخت شېبې راڅخه تښتي
لنډژوندون دی دپناه په لورښوېږي
یو وار راشه چې ګلونه درته ویړکړم
د سر«سترګې په بڼو کله درنېږي»۴
دزړه مینه په ډګر راسره وکړه
وایي «شنې خوځه په غلا نه خوړې کېږي»۵
خدای دې مه خوړوه هسې رنګه یاره
لکه «خیال» دې چې په مینه کې ځورېږي

۱: مات لاسونه غاړې ته لوېږي .
۲ مارچیچلی له پړې څخه وېرېږي
۳ : که زړه سوځي له ړندو سترګو نه هم اوښکې بهېږي.
۴ : سترګې په بڼو نه درنېږي .
۵ :شنې په غلا نه چیچل کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

آونګ

دا خوږ سیوري د چادی چې په څنګ راسره ځي
زما د وطن خیال دی په غور ځنګ راسره ځي
په سترګو یې که نشمه لیدلای له بهره
د فکر په هنداره کې یې رنګ راسره ځي
د نورو په ګېډیو به یې ورنکړمه پانه
د دښتو هر یو بوټی یې لوه نګ را سره ځي
افسوس دی چې یې وینمه بې شمېره پرهارونه
له ښاره ترمناره پورې ړنګ راسره ځي
د ګردې دنیاګۍ په سر ارامه ارامي ده
یوائې د پښتون په کور کې جنګ راسره ځي
ببرۍ د ژوندانه مې ډوبوي د غم په سیند کې
د هرې څپې غاړې ته نهنګ راسره ځي
که نوم مې د شېرینې تش په ژبه باندې راشي
له پاسه مې په سرباندې کلنګ راسره ځي
زما نصیب ته وګوره چې مارله مرګه بچ کړم
د ننې په لستوڼې کې اورنګ راسره ځي
هډوکې مې د مړیو نښتېځي غوړي ترې باسي
دا پورې ګاونډی لکه آونګ راسره ځي
متل دی «چې درانه بارونه وړي خوراک یې څوځ وي»
د «خیال» کډه په شاباندې ملنګ راسره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ټپونو غلبېل

تږی د وصال یم شرابونه ماته مه راوړه
زه لېوال د مینې یم جامونه ماته مه راوړه
راشه په سینه مې د ټپونو غلبېل وګوره
سرترنوکه څیریکه یم دردونه ماته مه راوړه
موم غوندې بدلېږمه د ښکلو په منګولو کې
پام کوه چې وانه وړم لاسونه ماته مه راوړه
ګرانې ته زما د زړه ګاڼه یې پسول څه کوې
خپله ښایسته یې سینګارونه ماته مه راوړه
ژرنده د ناورین زما د سر د پاسه ګرزي
پرېږده د ویرباده نورغمونه ماته مه راوړه
زه د و مره تنکی شوم چې د مچ پښې مې ژوبل کړي
بس دی د خیال عشقه پرهارونه ماته مه راوړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

بربښناګانې

بیا به پسرلی شي میناګانې به راځي
توري شپې به لېږدي رڼاګانې به راځي
واورې به خپل سپین کفن ور ونغاړي له مځکې
خاندي به ګلونه ښکلاګانې به راځي
روغي به شي بیا دغه نوکاري د سېلیو
څانګې به شي پېغلې نڅاګانې به راځي
پاس به د وریېځو درمندونه په ګډا شي
ګرزي به پړکونه ،بربښناګانې به راځي
شنه به چمنونه شي شنېلي به زرغونه شي
مستې توتکۍ اوبوراګانې به راځي
بیا به د پردیو تېپوسانو پوځ ووهي
باغ ته د توتیانوبلواګانې به راځي
بیا به ګودرونه په منګیوښایسته شي
«خیال» به ورته ګوري خنداګانې به راځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهسوار «سنګروال» د ښکلي شعر په اقتفا

چا په مخه کړې یو

موږ خولاترا وسه ولولو په مخه کړې یو
سپک د سیند ځګونه شو وڅپو په مخه کړې یو
توره مو له تېکې نه د بل په امر وزي
باتې د زمري وهو بیزو په مخه کړې یو
نن چې د پېروونو کچ کولو زمانه ده
خپل کورونه نلرو خېمو په مخه کړې یو
خېړو په مرچل باندې سرونه مو په لپو کې
پایلې ته یې نه ګورو، ولجو په مخه کړې یو
څو به زموږ سترګې وې د نورو په جېبونو کې
هر څه رانه پاته دې پیسو په مخه کړې یو
موږ خولاترا وسه د خپل سر په بیه پوه نه یو
ځکه هدیرو ته جنازو په مخه کړې یو
هسې خود خپلې ارادې خبرې کاندو
«خیاله» چې خپه نشې پردو په مخه کړې یو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برمته

چې موغوښته ستا په زړه کې سمندره
دنهنګ په خوله کې ولاړه مرغلره
غمه ستونی مې له غرېوه ځخه ډک دی
نه مې چیغه له خولې وزي نه سندره
هرې خواته مې که بیایې درسره یم
زما زړه دې برمته ونیو دلبره
ځو چې ته یې ګودرونه ښایسته وي
خوند خوتاواخست زېړیه مازدیګره
مورډ دې هېرشوو په ماښیوکې راګرزي
«یو دې بام دوه دې هواوې دې اختره»۱
«اوښ ته وایي چې اورمېږدې ولې کوږدی
وایي کوم ځای مې سم ګورې زوروره»۲
«چې یې لو ته خوښه نه وې دلوګرې ۳
لور په لوټه تېروي نه په ډبره»
تر رټلې «خیال» خوته ښه یې پېژوانه
چې دیار په مخ زنګېږې بختوره

۱: یو بام دوه هواوې.
۲:اوښ ته یې وېل چې غاړه دې ولې کږه ده، وېل یې
کوم ځای مې سم دی.
۳:دلوګرې چې لو ته زړه نه وې لور په لوټه تېروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خوب

خوب وینم زنګېږمه له تا سره په تال کې
لاس مې دې په غاړه کې وي سترګې مې په خال کې
څنګې دې زما له مړوندنو سره لوبې کړي
بوی دې دعطرونو وي چلېږي په شمال کې
دېب له پاسه راشي ماپه خوله کې درنه یوسي
ته راڅخه پاته شې ویده په زرغون شال کې
غرونو ته مې یوسي په یوغار کې مې ایسار کړي
سراوپښې مې دواړه سره ونغاړي په جال کې
توره تره ږمی وي تش یادونه ستا رڼاوي
سم له دې بلاوو سره ښکېل یم په جنجال کې
خپله یې له داړو څخه وینې دانسان ځي
زه یې رانیولی یم دمینې په وبال کې
وایي چې نوته دښاپېریو مینه څه کړې
سر به پکې وبایلې دښکلو په وصال کې
ته د ادم زوی یې ښاپېری خود دېبانو دي
تاسې شاته پاته یاست له موږ نه په کمال کې
کله چې راویښ شومه له خوبه څخه «خیاله»
فکرمې له دېب سره وو زړه مې په جمال کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چیغه

کله چې خاني لرم، په زړه کې کېميني لرم
اوس چې ملنګي لرم، غرور د پاچاهي لرم
زه که پرد ېسي لرمه، دغه بد مرغي لرم
نن خوبې وسي لرم، په کلې کې پردي لرم
بیابه توره وباسمه، زړه مې لا یاغي لرم
متېې افغاني لرم، منګولې د زمري لرم
فکر د زلمي لرمه، شوق د پسرلي لرم
عشق د موسیقي لرمه ویاړېې تاریخي لرم
دود ، د خواخوږي لرمه، مینه انساني لرم
شورلرم مستي لرمه، خوی د غرڅني لرم
«خیاله»څه خواري لرمه مستنه شاعری لرم
توره مېداني لرمه، چیغه توپاني لرم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغور

پتنګ ومانه په ځان دمينې تور
اوس يې شمعه کړوي په سر د اور
د بوه ټوله د رڼا په بيه درومې
خو پلتې خوارې ته پاته شې مخ تور
دا انګار به شي ترخپلو ايرولاندې
چې سپرغۍ له ځانه وېشي لور په لور
په لمن يې دبارو تو غبار ګرزې
ددې بڼ ګلان به کله شی سمسور
دلوونګو فصل لمر په زړښت سپاري
خو دغچ غبار يې پېټی شي د لور
که داشته تو دوخي ځان ته خوندي نکړي
سره سکروټه شي پخپله سوی سکور
دماليار په مخ کې چوتکی غوټۍ ښکل کړي
خو ياد بړې يې بلبلو ته پېغور
«وزه خلاصه شوه په تېښته له لېوه نه
دقصاب چړې ته ورغله په کور»۱
چې په ببخ کې ورته کېږدي اومې خښتې
«خياله»تخت يې له بنسټه شې نسکور

۱: وزه (بوزه) له لېوه څخه خلاصه شوه
دقصاب کره ورننوتله .

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنځور

په هره خوا چې ځمه دی ضرور را سره ځي
د یار د مینې غم دی لکه نور را سره ځي
هر څو یې که د زړه له منځه وباسمه بېرته
د فکر په پرده باندې انځور را سره ځي
د زلفو هره څوکه یې لشکه د غو مبسې
پخپله په نخرو لکه تربور را سره ځي
د حق لېونۍ چیغه مې په ژبه باندې ګرزي
له دار سره مې برخه ده منصور را سره ځي
د اښکلي چې زه وینم د هالند په روتردام کې
ارمان دی چې په مینه کې غرور را سره ځي
قفس مې د پښتیو شو د فیل تر پښو لاندې
د «خیال» د زړه بلبل پکې رنځور را سره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چېرې ولاړې

نه دې اورم له راډيونه
نه دې غږ له تلويزيونه
نه دې لوست په ښوونځي کې
نه دې څرک له پوهنتونه
نه دې شتون په سينما کې
رټل شوې له روغتونه
نه دې توری په دفتر کې
تری تم له کتابتونه
ای د «خيال» د ادې ژبې
چېرې ولاړې له پښتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پاڅون

زېړی ګل یم له ازغي سره زرغون شوم
د خاټول غوندې په زړه کې ځګر خون شوم
کړې شپه د غم ګلۍ را باندې اوري
پاڼې پاڼې په لمن د سباوون شوم
د تو کم تو پیر مې نه وو خدای خوشته دی
د دښمن په ځنځیرونو کې پښتون شوم
د لیلا د کوڅې سپي را پسې غاپي
زه شکېدلای ګرېوان ګرزمه مجنون شوم
د دېب سیورې مې د سرد پاسه ګرزي
له بابته یې په خوله باندې زبون شوم
اوس مې چیغه بند ولای نشي «خیاله»
چې په پټه خوله کې زوړ وم ه پاڅون شوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

په تندي کې مې چې ګورې هره ګونځه
دغه ټولې دي دتا دعشق له رنځه
ستا د سترګو دښو ویشتلې غشې
ببرته وباسه زما دزړه له منځه

،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،،

که هرڅومره نوم وتلی په جهاد یې
په وهلو ټکولو کې استاد یې
چې کورونه ورانوې په هوانونو
قوماندانه مجاهد نه یې جلاد یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

، ،

ته خو ،ښه یې چې غندلای یې شې واړه
دغه سرې او شنې دښمنې غدۍ دواړه
دی به څه کړي چې پخپله یې ترلې
په دایوه خواکې لکۍ په بله غاړه

، ،

دغه لوړې څوپوړیزې ودانۍ
دکابل په هره برخه کې مانۍ
تاله کومه کړې ببره قوماندانه
نه دې مال وو نه دې پوهه نه ګدۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

نغارې

پيالې راډکوه چې نازنينې ته ورځم
دګلودګېډۍ غوندې رنګينې ته ورځم
«زمانصيب ته ګوره چې غنم مې شي وربشې»
په لاره کې پيرې دي چې وربښمينې ته ورځم
متل دی چې «دګوډې لار په ژرنده ورغلې »
زما دغه مزل دی ديار مينې ته ورځم
«اوبه چې ترسرپورته شي څه يوه نېزه څه دوه يې»
ډوبېږم که رسېږمه سنګينې ته ورځم
دکلې په کوڅوکې نغارې دې غږوه يې
د لمرد پلوشې په شانې سپينې ته ورځم
دلرې نه واتڼ دی په شېبويې لنډومه
دعشق برخه خوړه ده چه شيرينې ته ورځم
پيغام مې ورته يوسه ترکوڅې دوصال باده
په مينه ور روان يمه مهينې ته ورځم
هرڅويې که داسيمي دي وبښلې تنزيمونو
د «خيال» دغه تکل دی خپلې وينې ته ورځم

(c) ketabton.com: The Digital Library

تربور

بلبل په چیغو چیغو ځي غونچې د ګلو چور
ګلاب په زړه ټپي ښکارې رېدی په وینو سور
د پرخو رنې او ښکې له غوټيو را څڅېږي
ګل تاج له سرنه ورکړ بورا تېښتې ته مجبور
په ما پسې لا ګرزي څار ګران د ګاونډيو
په لوټويې را ماته کړه هنداره د شعور
په سر به دې بلا شي ځوېږي زهر وي په خوله کې
زموږ خو تجربه ده «دلستونې د منګور»۱
نن تول د عدالت د مصلحت په تله کېږي
د حق نارې وهي په دار ختلی دی منصور
هر څوک په دې نړۍ کې اول خپله وینه پالي
یو ازې پښتانه دې چې د ښمن ګڼي تربور
یو توره په لاس ګرزوي بل ګوته په ماشه ږدي
نن جنګ زموږ په برخه ګرزېدلی دی دستور
خو بېرته که دامات زړونه راټول شي سره «خیاله»
دا اور به د باروتو شي ګلونه د تنور

---

۱ : منګور = مار (دخوست په ځنې ولسوالیو کې منګیر ورته وایي موږ دد بوال ګړندي ته هم منګور وایو چې تر چرمشکۍ لږ کچنی دی په خونو کې پیدا کېږي او هغه یې بې ضرره دی .)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیبره !

که هرڅو مره دې نوم لوړ شمله دې بره
تورکاغان درباندې وختل خیبره
چې داستاد جګوڅوکو ولکه غواړي
دښمنان درته رادرومې له بهره
ستاعزت له هرڅه پورته وو افغانه
فلک څه چارې در وکولې ستره
ته یې تل په توره وګټې پښتونه
دملاغشی دې مات شي په خبره
دمرګي وبا دې روږدې شوه په وینه
نیم په لره باندې وژني نیم په بره
چې دخولې ګوله دې خوري ته ورته ګورې
ستاتر وچوشونډو جارشمه نهره
زه خو هسې رنګه هوډ لرم وطنه
چې دې پت درسره پالم تر ټکره
په جنت کې به مې هم دهیلوکور یې
د «خیال »ګل غوندي هیواده دزړه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

منجله

په زړګي کې مې اورونه دې خراب یم
دوطن په مینه پوخ لکه کباب یم
دبېلتون غمونو هسې رنګ نرې کړم
چې له پوف سره ماتېږمه حباب یم
لاترڅو مې ځوروې دمینې رنځه
تن مې وګوره له غمه وچ رباب یم
«ړومبنیه عقله کاشکې چې وروستی وای»
اوس خوښکېل په منجله کې دګرداب یم
په دې پټه خوله مې پروت برغولی ښه دی
کنه زه خو له اوله انقلاب یم
راشه وڅېړه د«خیال» دزړه دفترې
چې دغم دبدو پېښو یو کتاب یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمازراځي

دښکلو ميره څومره په نازراځي
لکه بلبله په مست آوازراځي
په سپينو لپڅو په سرو منګلو
دزړونو ښکارته دغرونو باز راځي
چټه درخوده په شوق مينه
دعشق رباب ته لکه شاباز راځي
اتڼ يې زده دی ډول يې خوښيږي
سندرې بولي په وخت دساز راځي
زمادهيلو سپينه کوتره
دزړه شاهين ته په لوړ پروازراځي
په مړو کتو کې اورونه وښني
دمينې جنګ ته نوی آغازراځي
لارې به څارو ، غمجنه «خياله»
مينه به پالو چې بيا غمازراځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خاټولو جنډې

والوزئ وريبځواو راولونی زمزم
وشيندی په پاڼو مرغلرې د شبنم
ښکارې د خاټولو د جنډو د رپېدونه
رابه شي ګلشن ته نوی دورد پرتم
مستې به نغمې شي اورامستې به بلبلې
پورته به شي ښېرته تورې لړې د تورتم
بيابه وي د ښکلو تو تکيو اتڼونه
بېرته به د زاڼو کتارونه شي راتم
ناخي به ګلونه اوراپاخي به عطرونه
ولاړې به شي ښېرته د غه دوړې د ماتم
اورې به د پرخو مرجانونه په شنبليو
ګرزي به له«خيال»سره راګرزي به صنم

(c) ketabton.com: The Digital Library

انصاف

په یوه پښه ولاړیم د ګل پېټۍ مې په سر
رېدی د پسرلي یمه نڅېږم لروبر
د دښتو په لمنو بې اوبو رازرغونېږم
باران که په ما نه اوري ولاړیمه نهر
ګهیځ راباندې ولوروي پرخې مرغلرې
ډېر ژر یې پلوشې راڅخه تښتوي د لمر
نسیم یې د شمال څپوته وبښي په هواکې
وږمې، مې په عطرونوکې د مشکو د عنبر
ترڅو چې زه غوټۍ اوسم له سترګو الونیایم
که وخاند مه وړانګو ته مانه پرېږدي خطر
له ښېخه مې ور وشکوي ځواني مې نیمه خواکړي
په زلفوکې مې وټومبي پیمخې په هنر
سوکه سوکه مې پېغلې د تندي د ښکلا سیال کړي
له ځان سره مې لېږدوي ویالې ته برابر
خوښي او خنداګانې خوکوي د کلې مستې
رازونه وې له ماسره د نجونو د ګودر
خواله مې له سپین مخ اوله سروشونډوسره کېږي
ترڅو چې زه تازه یمه پالې مې زورور
چې مړاوی شم، ماپانې پانې ورژوي ښکلي
په ګوتوکې مې مروړي بیامې واچوې بهر
انصاف د بندګانو خوهمد غسې وې «خیاله»
چې ګټه ورته نلرم وهي مې په ډګر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرتله

ستا د زلفو د ولول د غه تعبیر دی
چې زما په برخه تل د عشق ځنځیر دی
که هرڅو یې پرتله کړمه په شعر کې
تر سپوږمۍ دې ښایسته د مخ تصویر دی
چې په جېب کې یې ټاپې وې د تورونو
نن یې جام په لاس نیولی هغه پیر دی
مریدانو یې اسرې ورته راوړې
د دانې حریص پخپله په دام ګیر دی
چې زما د وطن واکې رانه غواړي
د دې سرو او شنو غدیو څه تو پیر دی
«هګۍ دلته اچوي کوټ کوټ یې هلته»
د بهیر په برخه د غه رنګه میر دی
چې منګولې یې د «خیال» په وینو سرې وې
هغه بیا زموږ په کلي کې آمیر دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوه نګ

بیامې دبرېښنا په شانې تېره شوې په څنګ
اوړې په سوکه سوکه را اوړې په غورزنګ
لاردې ترګودره ده زموږ دکورله مخې
درومې په وربوزباندې، رادرومې رنګ په رنګ
ونه دچنارلرې، ښایست دې دنرګسو
خوله دې سپینه پوڅه ده، په شونډوکې دې بنګ۱
ستاڅنې دمشکو اوګلونوخوشبويي لري
وشینده عطرونه اوراوپاشه لوه نګ
کوردې رانږدې شه لا ،غمونه دې شه لرې
مینه د زړګي راکړه، له سترګو سره جنګ
ستاځواني دې ښکلې وي دخیال ګرېوان دې څیرې
ګرزم له درخوسره راګرزمه ملنګ

----

۱ : پوڅه = پنیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

شات

نه دې بولې شته نه لاړې نه دې پچه
خوهرشی مرداروې ناولیه مچه
دمچۍ غولوته وګوره چې شات دي
پاچهان یې تل ښتې په زیاته کچه
دوربښمو دچنجیو خولاویاړدي
چې یې اغوندي هرخان دبل له غچه
ناخبره یې ستاخوند په ژبه وکوت
دیارخوله دې و رترخه کړه دغم مرچه
ناپوهي هغه بلاده که پې واوړې
تل به لاس ترزنې ناست یې برخه وچه
نه دې شات وي نه وربښم نه پلاوونه
آزاد ژونددې وي په پت کې بې له کوچه
ستادسترګودکجلودارو راکړه
زماتورې سترګې سرې دعشق له لچه۱
لابه ځودرپسې ګرزمه ستومانه
خدای دې مه لره د «خیال» له غوتې بچه

۱: لچ = دسترګوناروغي .
دایوه ساري ناروغي وه چې پخوا په کلیوکې ډېره
زیاته وه دپښتوژبې په لنډیواوکاکړي غاړوکې یې
ډېره یادونه شوې لکه :
شینخالۍ په کلې ولاړه
یابه لچ راوړي یا غاړه
غاړه = والګی=ریزش ،زکام، کله په سکاروې هم اوړي
غاړه =آواز=سندره لکه: «پلانی ښې غاړې لري»
غاړه = غړۍ
غاړه = څنډه ،لکه دګودرغاړه اونور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ناغه

بيرغ به دې په سترګو ښکلومه چې درځم
ګلونه به له تانه جارومه چې درځم
ناغه مې دزړه سردرته ساتلی دی هیواده
ګیلې دې په لېمو باندې منمه چې درځم
دمينې ولولې دې چې رسوا را څخه نشي
په خونه دسینه کې یې ساتمه چې درځم
تصوير دې لکه ګل دپسرلي افغانستانه
دفکر په زانګو کې زنګومه چې درځم
په فال باندې ایمان به په یرغوې کې خوندي کړم
تقدیردی په تدبیریې اړومه چې درځم
چې ستا دزړه باورد «خیال» په مینه باندې وشي
له سترګو څخه او ښکې تویومه چې درځم

(c) ketabton.com: The Digital Library

سکنۍ ماښام

ستر ګي دې سرې، ښه دې ژېړه ، زلفې دې سپورې
تر مخ دې جارشم ولې خپه يې د سپوږمۍ خورې
پلوشې تښتي لمرپناه کېږي رڼا ډوبېږي
سکنۍ ماښام دی شنه يې لمنه رڼه يې ستورې
اوس لاخزان دی شنبلي دې مړاوې سبلۍ چلېږي
په باغ کې نشته زېړی ګلونه څانګې سمسورې
زړه مې خپه دی دژوند ولجه مې دغم توښه ده
په ښارکې غله دې تېرې را ولي زما په لورې
تل خوبه نه وي د ويرد پېښو هسې ناخوالې
پښتانه وايي«کاسې د کبرآخر نسکورې »۱
دغه نړۍ ده په لوړاوځوړکې ترڅو چې پايو
«وايي چې نه مرې لابه يې واورې» تردې لانورې۲
شپه به رانغاړي دپلوپيڅې ترسباوونه
بيابه په بڼ کې غوټۍ غوړېږي پرخې به اورې
ته به دزلفوعطرونه وښنې وړانګې به لونې
پېکی به ږمنځ کړې سترګې به تورې ګاڼه درپورې
وږمې به ګرزي ګېډۍ به خاندي څانګې به ناځي
زانې به راشي «خيال»به اتڼ کړي ته به يې ګورې

۱: دکبرکاسه نسکوره وي .
۲: چې نه مرې لا به واورې .

(c) ketabton.com: The Digital Library

توبنه

ما ته وايي په خلوت شه دنيا پرېږده
ددوزخ د اورله وېرې څخه رېږده
وايي ژوند لکه د سيند څپه تېرېږي
دا سپېره نړۍ فاني ده ځنې لېږده
شيخ پخپله نعمتونه دلې غواړي
بل ته وايي ددې رنګې توبنه ورې ږده
که يې ورسېږي وس ترکومې ښکلې
په مننه يې نيولې ور ته غېږده
زه چې پل د يارد کلې په لوررږدمه
ډاروي مې چې ګناه به لري مې ږده
اوس که غواړې چې ماوپېژنې ځوانه
نو د «س» په ځای د سيال په سرکې «خ» ږده
«خياله»لارخود چړو په څوکو نه ده
دانصاف په سمه کرښه قدم کېږده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغم مېچنې

شېبې درپسې شمېرمه دلبره راشه بیا
زمادسترګوتوره دزړه سره راشه بیا
دمار اوده اسانه ده لټکې په موږ روږدې ۱
درمل ته یې حیران یم پاړوګره راشه بیا
چې واردې خطانشې زه به لاړې درته ثارم
منګی په اوږوکېږده ترګودره راشه بیا
«بنګړي په کې ماتېږي دیارۍ دغه دستوردی» ۲
پخلابه دې کړم بېرته مروره راشه بیا
«سکروټې په ببوزې باندې نشي سرېدلای» ۳
خپل چم راته راوښیه هنره راشه بیا
لمن دتره ږمیو په ګلونه راخوره ده
ګلشن په تارښاده برېځره راشه بیا
لشکې دښولکه مرمي راباندې اوري
ټپونه مې شړېږي درمانګره راشه بیا
ترڅوبه لامېچنې په موږ ګرزي دغمونو
د «خیال» سترګې په لاره دې اختره راشه بیا

۱: لټکه = دوه سری مار
۲: په یارۍ کې بنګړي ماتېږي .
۳: سکروټې په ببوزې نه سرېږي .
ببوزی = پکی = بادپکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سپم

ماته راکړه لږ د مینې مست شراب
چې مې وباسي له زړه څخه خناب
هریو ول دې ځنځیري لیکلی خط دی
چې مې ولوست ستا د زلفو درست کتاب
دا چې شنه چپنه اغوندې چنګښې
ستا په لوبو باندې پوه یو په حساب
ستنې خپله سپم نیولی وو سپښسي ته
په ټپي زړګي یې ننوت تناب
«چې کرې هغه به وربېږې کرکره»
دژوند فصل دی وبال وې که ثواب
په نیلي غوندې خولۍ یې خطا مشه
د اوبو په سرپوستوکی دی حباب
لا د سر سلامتي د لیلا غواړم
که هر څو یې کړم د عشق په اور کباب
دا دې څه لېونۍ مینه وکړه «خیاله»
چې یې وتوږلې وچ لکه رباب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګودره

دنور چینه دې وچه مه شه لمره درسره یم
دا وړانګې چې رالېږې خیالیګره درسره یم
چې پټ دې له بې پتونه خوندي اوسي وطنه
ستامینې ته راغلی یم ځګره درسره یم
یوغږ د جګو غرونو یم له ګران افغانستان نه
له کوټې ترکابله پښوره درسره یم
د شعرپه ولولوکې به دې هم راسره پالم
له لاسه به دې ورنکړم ډګره درسره یم
چې بیا دې څوک په وینو باندې ونه لړي غاړې
عزت ته دې ولاړیمه ګودره درسره یم
دخیال دسرشمله یې تل ترتله هسکه اوسې
زماد هیوادعشقه دزړه سره درسره یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کارمساله کوي

سرپه اوږوګرزوي پتنګ بلې ډېوې ته ځي
زړه يې په لمبه اېښی دمينې تماشې ته ځي
«څوک چې ورته ووايي افغانه غوړدې سپي يوو ړ
خپل غوړونه، نه ګوري په منډه دسپي خولې ته ځي»
څه ګټه لنجرومې ته چې خپله خوله يې توره کړه
ښه خوسلايي ده له رنجو سره لېمې ته ځي
وار دی دشيخانو دبربنډوګناهونو يې
پام يې له پيالې سره لاسونه يې تسپې ته ځي
«خواره دې شي مينځه چې دمينځې کالي وينځي»
ګوره پهلوان ته دلاسپوڅې ارادې ته ځي
«چاري مساله کوي اولاپي يې بي بي وهي»
تورې پښتانه وهي ويارونه يې شملې ته ځي
وايي«دمېړې لپاره پرخه هم توپان شي»
«خيال» غريب ته ګوره چې دهري بلاخولې ته ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زړه کې شور لرم بلوا غواړي
لېونۍ مینه برملا غواړي
د زمانې هسې دستور ته ګوره
«بېره زما واک یې ملا غواړي»

چې د حسن خان دې راغی زه یې ګروکړم
د بڼو په بزګرانو دې هم لوکړم
او س غوبل د بیلتانه را باندې ګرزي
د الف په شانې سیخ وم عشق دې «و» کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دېب سیوری

نوم دي لښته رنګ او بوی دي د ګلاب
جام د بنګویې مستي دي د شراب
زما زړه پرې غړوي د عشق سندرې
تورې زلفې دي تارونه د رباب
د منشور غوندې يې وبښې په هر لورې
پسرلی دی د رنګونو ښکلی باب
دا زموږ انار که څو مره خوندور دي
خو د دوئ خورما به اخلو په ثواب
«که وروري سره کوو دغه متل دی ۱
« چې ترمنځه به تاکلی وي حساب
اوس ملا د خپل چړي په چيغه درومي
زړه مې ځکه شو د غم په اور کباب
دغه دروند سیوری خو بیا دهغه دېب دی
چې ښایست د شاپېری یې کړ خراب
چې یې تېر کړ د زندان په پنجروکې
همد غومره وو د «خیال» غریب شباب

۱: وروري به کوو حساب ترمنځه .

(c) ketabton.com: The Digital Library

لټون

چټه مروره ده په غرو ،ورپسې ګرزم
څه وکړم مین یم په پلمو ورپسې ګرزم
ګرزمه په دښتو او راګرزم په غونډیو
ستړی او ستومانه په غرمو ورپسې ګرزم
«وزمه له کلې خوله نرخه وتی نشم» ۱
دغه زموږ دود دی په کلو ،ورپسې ګرزم
ښارم ګو درونه او راغوا ړمه باغونه
سپورورپسې نه ځمه په پښو ورپسې ګرزم
وایي چې «مړه ګېډه فارسي وایي» کابله ۲
زه خو په هرځای کې په پښتو ورپسې ګرزم
شونډې یې موسکا لرې لېمې یې مرورې
«خیاله» که خپه وه په توبو ورپسې ګرزم

۱: له کلې ووزه له نرخه مه وزه
۲ : مړه ګېډه فارسي وایي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیواد ته

که مې سر دی که مې مال دی که مې تن دی
له دې ټولو څخه خوږ را ته وطن دی
د جنت د نعمتونو نښانې دي
که یې دښته که یې غر دی که چمن دی
ویاړ او پت مې له هیواد سره تړلې
که دا نه وي نو منلی مې کفن دی
نور څه نشته چې یې جار کړمه له خاورې
او س مې نذر ورته ایښی خپل بدن دی
که هر څومره ګوزارونه یې خوړلې
لا ترا وسه له هر چا څخه پتمن دی
که یې لرې شم له غېږې هم د باندې
زما زړه یې په نامه باندې مین دی
زرد چوبې ته زېړ لرګی مه وایه زیاره
په پښتو ژبه کې دغه کور کمن دی
د «خیال» زېړ زبېښلی مخ سپېره یې بڼه
د وطن د عشق له غمه لوغړن دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پسرلي ته

دبهارموسمه زېرى مې دربان دې
ننداري ته دې رنګونه راروان دې
رنې پرخې امېلونه درته پېړې
په ګلابوکې عطرونه درته خاندې
پورته ګرزي درمندونه د وريږځو
لاندې ګڼې مرغلرې دباران دې
پلوشې دې ښکلوي د ونو څڼې
دغوټيو امېلونه دې غړواندې

۳۱

خوافسوس دى لاتراوسه پسرليه
له هواخخه مرمي را ،اوري لاندې
لاتېانکونه ورانوي دخلکو خونې
په هرلورې ژړاګانې دي ياساندې
لاسرونه پرېکوي دبل په امر
غليمان مولاد وينو په ارمان دې
«دانړى خو په امېدخوړله کېږي»
«غرکه لوړدى لاريې شته ده په سربان دې»
«وايي ژرنده که دپلارده هم په وارده»
داولاړبهيربه ببرته ځي په وړاندې
بيابه تالندې برېښناوې سره ناځي
شين توتيان به اتڼونه درته کاندې
«خيال»به بيادسباوون ګلونه ستايي
د ګلشن وږمې به ګرزي لاندې باندې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوروپ نجونې دې مستې اوبربنډې
خپلې څنې پرې کوي لمنې لنډې
دلته مینه کول عیب نه یاد یږې
خو زما په اوږو باردې دغم پنډې

«وايي چې اوبه که څومره زورلري
ځمکه ورته خپله هومره سورلري»
وینه یې که هرڅومره ارزانه ده
مرګ د پښتنوخوګوره پورلري

ستادا توري تورې سترګې زما خوښې
زوړ دستوردې ګرزوي راڅخه ګوښې
یووارراشه له نژدې مې تپوس وکړه
«یاردیارد پاره خوري دغوايي غوښې»

ستامینه مې په وینه کې روانه په سیالي ده
پالنه دې په ما افغانستانه په سیالي ده
حیران یمه دوران دزمانې ته چې را اوړي
«میړانه په سیالي وه اوس سپېتانه په سیالي ده»

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرم نشته

په زړه باندې رنځوريمه صنم راسره نشته
درمل ته يې حيران يمه ملهم راسر نشته
په مړينې نڅاګانې دژوند يو په ماکاندي
تراوسه هم لافکردتوکم راسره نشته !
چې برخې سره وېښې تل زماپله وې سپکه
خپل حق غوښتلی نشمه قلم راسره نشته
دبل په ژبه وېلای شم سندرې اوشعرونه
پښتون يمه دخپلې ژبې غم راسره نشته !
دحسن رنګينې مې له باروتوسره ولاړې
بې رنګه پسرلی يمه موسم راسره نشته
هرچاته مې چې لاس دياراني ورغزولی
په لاس کې يې خنجر نيولی سم راسره نشته
نورمه وژنه صياده فريادونه دبلبلو
دصبرکاسه ډکه شوله زغم راسره نشته
«هم غل وايي چې غله دي هم کوربه وايي چې غله دې
جزاخوبه يې «خيال»ګالي چې ګرم راسره نشته

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شهسوار «سنګروال» د ښکلي شعر په اقتفا

برېښوکۍ

ښکلي سبا وون وو ما زد ېګر وخوړ
توري تروږمۍ را څخه لمر وخوړ
باغ مو د خزان سېلیو وځانډه
ږیرو له منګیو نه ګودر وخوړ
بیا مو په دې غرونو کې وباګرزي
ژوند د پښتنو یې لروبر وخوړ
روږدې شوه په کلیو او کوڅو کې
سم یې له وسلو سره لښکر وخوړ
وایي زمانه اخره شوې ده
ګوره چې ګیدړې هم زړور وخوړ
د بې د شورویانو خولا څه کوي
توغ د آزادۍ یې برابر وخوړ
جار دې شم هیواده «خیال» ته وخانده
ستا د عشق غمونو خو مې سر وخوړ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملايکې

چې هرې خواته خوځمه پيرې راسره ځي
ددوواوړوله پاسه پرښتې راسره ځي
زما دعملونو حسابونه راته ليکي
د ورځې ترماښامه اودښپې راسره ځي
که زه پخپله سم يمه نوښه مې راته کاږي
خوپل چې بې ګودره ږدم کږې راسره ځي
چې کورته راروان شمه په سترګوکې مې ځاري
له ست کولوپرته مېلمنې راسره ځي
که ښې چارې مې وليکي دښۍ اوږې ملکه
په ورځ داخرت کې به پيالې راسره ځي
غلمان به په ماڼيوکې نڅاوې سره کاندي
دحوروبه وربښمينې کجاوې راسره ځي
دباغ په رنګينوکې به سندرې سره بولو
پيالې به دشرابو پيمانې راسره ځي

۹۲

ډولونه ربابون به غرېږي هرې خواته
اتڼ خومې کلتوردزمانې رسره راسره ځي
له پاسه به دشاتو بارانونه په ما اورې
دلاندې په ويالوکې به شيدې راسره ځي
شيطان به ددوزخ له پنجروڅخه راګورې
دمشکواوعنبروبه وږمې راسره ځي
خوبرخه ددنيا مې له ازله خواره شوې
دژوند په هره پېښه کې خطرې راسره ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دیوې بلا په خوله کې یم په بله باندې اوړم
چې کومې خواته ځمه زولنې راسره ځي
زما په ګرېوانه باندې د اوښکو مرغلرې
د سترګوله چینو څخه رڼې راسره ځي
دااوس مې په ټټر باندې مېچنې ګرزي خیاله۱
ډګرته چې راووزم زلزیلې راسره ځي

۱: مېچن = دلاس ژرنده =بې اوبو ژرنده .
مېچنه په لاس تاوېږی ، اوړه يې لوا ړ دي او
ارغستلې یا اوګره ترې جوړوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاشکې

زه به درشم چې ګلونه درنه جارکړم
دلوونګوخوشبویي به دې نثارکړم
لکه ته چې څنګه ژوبل شوې هیواده
زه په خپله ستا غمونو هسې خوارکړم
چې دې یادپه هر محفل کې چېرې وشي
خدای خو شته دی په نامه دې افتخارکړم
د وجودوینه مې ستاد سرخیرات شه
که داغرونه اورغونه دې ګلزارکړم
ستاله دغه لوربېنې نه مننه
چې د مینې په بهیرکې دې مهار کړم
کاشکې زړه مې دنظمونوتومنه مومي
چې دشعرپه مرغلرودې سینګارکړم
چې داهره یوه غدۍ درباندې راغله
ستاپه مینه کې یې شومه د انګار کړم
تل د «خیال» په زړه کې دغه ارمان ګرزي
چې دې غاړې ته زېړي ګلونه هارکړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پایله

دزاهد په خوله کې ګرزي سپینې حورې
دجنت په نعمتونو کې مشهورې
دی پخپله نذرانې ګڼي په ګوتو
مورېته وایي چې وهئ په جنګ کې تورې
اوس یې پای شو دهیوادلپاره دغه
چې له خپلوځالو ووتې مستورې
نن چې ځنې دوطن ګلالۍ وینې
دګاونډ دتورمخانو دي مزدورې
چې یې مچ په پلونه پرېښودله نازه
په عربو کې شیخانو ته مجبورې
څوک چې پاته شوې دلې روغې رمټې
لوغړنې خویاکونډې دې یابورې
نه یې مال شته نه خواږه نه درملنه
«خیاله»ګرزي په غمونو کې رنځورې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دزړه غږ

څه راته خاندې ګودرخونه یم
ګوډی د ویر شوم اخترخونه یم
ولې مې څارې پخپل وطن کې
سپېره کودی یم ګوهرخونه یم
کلی زما دی واک یې دتا سي
ترټې مې څته سوالګر خونه یم
جهاد چې فرض وو ټولوادا کړ
اوس چې غریب شوم رهبرخونه یم

دشګوپاڼ شوم د رود په غاړه
ورو ورو نړېږم کمرخونه یم
زه یوافغان یم غلیمان ډېر دي
توره لرمه لشکرخونه یم
مه رانه تښته دهوسۍ خورې
مین به یمه خطرخونه یم
څپانده سیندوم په خوړ بدل شوم
غېږې ته راشه ژورخونه یم
«چې برخې وېښې مېړونه ګوره»
ښکلی زلمی یم ببرخونه یم
لږ مې درپټ کړه ترپلولاندې
«خیال»درسره دی بهرخونه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

جرس

که یې غشي دي که دام دی که قفس
که یې چوف دی که یې کوډې که محبس
څو چې موږ په بهیرونو کې روان یو
د کاروان سره به زوږ وي د جرس
د هیواد د غبرګې مینه مې په زړه کې
لکه وینه داسې ګرزي هر نفس
که غلیم د رته هر څو مره ګلالی شي
په منګولو کې یې مه ورکوه وس
«چې پیشو یې د پخو غوښو کښی کړه» ۱
زما صبر خو دې خدای لره وي بس
«که د سرو زرو چاړه دې وي په لاس کې۲
د امتل دی څوک یې نه منډې په نس»
«خیاله»زړه دې د لونګو خو شبو یې شه
چې په خپلو غرو یې وښې په هوس

۱:پیشو یې د غوښو کښی کړه .
: پیشو= پشي = پشه = پشک .
: کښی=ساتونکی=پیره دار=محافظ=څارګر
(په تېره بیا د کروندو ،باغونو او کښتونو لپاره .)
۲:چاړه که د سرو زرو هم وي سړی یې په خپل
نس نه منډي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګلاب

په زلفو کې مې وتړو مبه ګلاب راغلی یم
وربل ته دې له یار څخه ځواب راغلی یم
له څانګې یې راپرې کړمه ډالۍ د تالپاره
مامه مروره په ګوتو کې خراب راغلی یم
په رنګ کې ستا د مخ سره سیالي ته لوېدمه
ځواني مې درنه جار شوله خناب راغلی یم
ګلپاڼې مې لانه وې غوړېدلې سباوون ته
بې وخته نیمه خوا شوم په عذاب راغلی یم
د زنې په خولو مې او بوه تازه به او سم
چې مړاوی درنه نشمه کریاب راغلی یم
یوه زېرمه د عطرو نو یم یو راز خوږې مینې
د «خیال» کرلی ګل وم په شباب راغلی یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

کجل یوور

زړګی مې له کوګل شخه منګول یوور
آرمان د خوږې مینې مې وربل یوور
یو مرغه و وسلو لو مې ورته ایښې
صیاد د زمانې رانه اول یوور
بلبل د پښتو ژبې مې له بڼ شخه
د خاورولاندې قبرته کابل یوور
تاریخ مو له لرغونو خزانو سره
د سیمې غلیمانو په یرغل یوور
مشال دیار د مخ زماله لاسه
ببلتون له پلوشو سره په چل یو وړ
یو عشق د ولولو مې د وطن په نوم
د شعر په مرغلروکې غزل یوور
د «خیال» د زړه بورایې په لټون ووچې
وصال د تورو سترګو کجل یوور

(c) ketabton.com: The Digital Library

که څوک ښه وايي که بد وايي که رد
له آموتر اباسینه مې خپل حد
زه خوشه د چاپه ږیره دعوه نکړم
د او طن مې هم د پلار وو هم د جد

له ولجو سره دې نه یم څلوربوله
ما د ښکلې خاورې مینې ته دربوله
که مې سر د خپل وطن په مینه ورکړ
د ژړا په ځای سندرې په ما بوله

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کوچیانو غږ

هر ګهیځ له ځګرخونه سره لېږدو
موږکوچیان یو له بېلتونه سره لېږدو
خپلې کډې بارو و دچرګ په چیغه
لوخ لغړله سباوونه سره لېږدو
ورشوګانې مودغلو په ولکه ولاړې
لکه زانې اوس له یونه سره لېږدو
دخېموزړې تړانګې موپه شادي
درپه درله شواخونه سره لېږدو
بې منزله پړاوونه دي وهو یې ۱
وږې تږې له ژوندونه سره لېږدو
دتوپان په اوږوباردمرګ په لورې
دغمونوله تړونه سره لېږدو
لاترڅوپورې به ګالودغه ستونزې
«خیاله» راشه له غبرګونه سره لېږدو

۱: پړاو = تم ځای = فرسخ
پړاو= مرحله =(دپړاو اصلي ماناد کاروانونودتم کېدلو ځای ووخو دتلوراتلو اولېږدېدنې دعصري وسایلو د رامنځ ته کېدلو سره سم پخوانیو کاروانونو اوپړاونوهم نوې بڼه ونیوله اوپړاو دنویوا ړتیاوو له مخې خپل ځای مرحلې ته ورکړ ځکه چه پښتو ژبې مرحلې ته کوم نوم نه درلود نو اوس پړاودمرحلې په ماناد وپیدا کړاوکله چې پخواني شوروي اتحاد دجدي په شپږمه نېټه په اقغانستان یرغل وکړنو،نوې مرحله او یا نوې او متکامل پړاودومره ډېر استعمال شوچې دهغه اصلي مانابېخي هېره شوه .) له کابله تر غزنې پورې دلارې واټن شپږ پړا وه وو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چړايي

ته چې سترګې توروې په سلايي
مابه وباسې له ښاره جزايي
چې دڅڼيو تورې لړې دې بادیوسي
لکه تورماران چې ګرزي هوايي
ماد زلفو په دورو وهې له پاسه
چې درخبر مه دعشق په چړايي
اوس چې عمر تېروم په پردېسي کې
په دیدن پسې دې ګرزم سودايي
دوطن دمینې تاوته خولاګوره
کړوي مې لکه اور دکړايي
چې در وګرزمه ببرته له بهره
مستوه مې دخندا په دوايي
که دې پام راباندې نيسې دزړه سره
ستاله څنګه به دېره شم کرايي
وايي هله زلزله راشي په ځمکه
چې ستو مانه شي ښکرونه دغوايي !
چې د «خیال» په وطن هره غدۍ راشي
غمازان یې بولې برخه طلايي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسمان تېغنه

چې پرون يې په ماولګاووتور
اوس خودوئ لره پخپله شو پېغور
«که دبل لپاره څاکيني په پټه
دى به خپله په کوهي کې شي نسکور»۱
ټول وطن يې رانه وشپېلاوه لاړل
«مورږ خپل پور ورڅخه غواړو دوئ لانور»۲
لا يې سر وربا ندې خلاص نه دى په کچه
چې«د سيال خواړه ياپوردې يا پېغور»۳
که هرڅو د اسمان تېغنه ګرزي پورته
سريې مځکې ته راکوز دى لکه ښکور
«لا په لپو وچوي د سيند موجونه» ۴
نه يې بر ورته مالوم دى نه يې سور
خوپتنګ که د ډېوې په سر کړېږي
د خپل سرسودا يې بيه ده د اور
چې د «خيال» دبخت توتي له ګورته ووت
نه يې پته په بهرشته نه په کور

۱: چې بل ته څا کيني پخپله پکې لوېږي .
۲: مورږ خپل پورغواړو دوئ لانور.
۳: د سيال خواړه يا پوردې يا پېغور .
۴:درياب په لپه نه وچېږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوله وهم دې چېرې

عشقه جنون دې چېرې خيالي ليلا دې چېرې
خيرې ګرېوان مې ګوره څمه صحرا دې چېرې
زما دزړه په پولو بېلتون خېمې وهلي
وايه غورزی دې چېرې بله بلوا دې چېرې
«ته چې له ستر ګو څخه ميده رانجه پټوې»
دښو غشې چېرې دمينې غلا دې چېرې
ځای دې دمخ په غولې وړانګې دې شوندو ته ځې
پېزوانه زانګې چېرې زړه رڼا دې چېرې
له پورې غرونو سره ستا ازانګې ګرزي
«ډوله وهم دې چېرې دغرډنګا دې چېرې»۱
څرک له ختيځه وهې وړانګې لوېديځ ته لېږې
لمره راخېږې چېرې دنور رڼا دې چېرې
ستادقلم په څوکو دساندو څرېکي ګرزي
«خياله» وطن دې چېرې دغم ژړا دې چېرې

(c) ketabton.com: The Digital Library

چل او ول ....

ته چې سترګې تورويې زه در پو هېږم
زړه مې بيا ټکورويې زه درپوهېږم
په دې چل کې خويو ول لرې چلبازې
غوړې څڼې سپورويې زه درپوهېږم
نن دې غشې دښو په ماشه کړې
چې په چا يې اورويې زه درپوهېږم
که هرڅو مره په نخورا سره ګرزې
زما مينه نورويې زه درپوهېږم
چې زما دزړه جنډې دې راکښې کړې
بخت مې بيا نسکورويې زه درپوهېږم
تورې زلفې دې دورې د محتسب دي
چې مې څومره پېې وهې زه درپوهېږم
ته هغه نوی توپان د يوې غدۍ يې
د «خيال» کلې ورانويې زه درپوهېږم

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوښتنه

ماوګوره ریباره ښکلی ځوان ی یم کنه یم
درخوته یم راغلی ادم خان یم کنه یم
دعمر په اوږدوکې زولنې دي شرنګوم یې
زندان زما په برخه دی افغان یم کنه یم
کاروان دسباوون مې دماښام په ګوتوکېوت
دژوند په ترږمیوکې روان یم کنه یم
بهار ومه رنګونه مې سپلیورانه یوورل
اوس زېړزبېښلی برېښمه خزان یم کنه یم
چه واک د آزادۍ مې دغلیم په ولکه درومې
په توره کې اتل دهر زمان یم کنه یم
په مځکه ننوزم کړولی مې څوک نشي
څټک دغلیمانو ته سندان یم کنه یم
له غرونوګړنګونو څخه سرباسمه «خیاله»
دژوند په بدوپېښوکې توپان یم کنه یم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلبېل

زه شاهين د لوړو غرونو وم تا اېل کړم
یاره څنګه دې د ځنیو په دام ښکېل کړم
چې مې کورته یرغمل درسره بیا یې
زه خوشحالېږم نه یم چې به ځېل کړم
مین زړه دې برمته راښخه وړی
لکه ستوري له مداره دې رابېل کړم
که د مینې ګړندی دې نه رالېږدي
راته وایه چې مې وینه درته تېل کړم
په وطن کې وچکالي ده لامبوزنې
رڼې پرخې به د اوښکو درته سېل کړم
خپل ټټر مې لکه ډال درته نیولی
د ښو به ستنګرونو دې غلبېل کړم
ستاله هسې لوربینې نه مننه
دیار «خیاله» چې دې غاړې ته امېل کړم

(c) ketabton.com: The Digital Library

غمی

غمی زما خورېـ ورور وو البته زما د پنځو ورونو څخه چې څوک شهید او څوک په خپل مرګ له دې نړۍ څخه ولېږد ېدل غمی مې وروستنی ورور وو چې د همدې کال ۲۰۰۶ د ډیسمبر د میاشتې په ۱۲ نېټه یې له نړۍ څخه سترګې پټې کړې ،له همدې کبله مې له دې لاندې شعر سره د خپل مات زړه څړیکې د شعر له ولولو سره ملې شوې، الله دې پرې ورحمېږي .

زړه مې شین دی له غمونو مې زړه شین دی
نن مې بیا د سر په خونه کې ناورین دی
د غمي د مرګي غږ را باندې وشو
چې له رنګې دنیاګۍ څخه یې تلین دی
ژوند مې هسې هم روان وو په سکروټو
دغه ویر په ما له هر څه نه سنګین دی
خپل ټټر مې هرې پېښې لره سپر وو
اوس مې ټول بدن چې وخوځوې خوږین دی
په هیوادکې لاد وینو باران اورې
زړه مې ځکه د غمونو اباسین دی
د ژوند وندړه مې د څړیکو لویه پانګه
«خیال» چې سترګې غړولې دې غمګین دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مرګي ښامار راغلی دی غمی وړي
زه يې وينم له ګوګله مې زړګی وړي
د لېمو څخه مې وينې را څڅېږي
چې زما د بخت له څانګې نه ببری وړي

غمی تل را څخه ولاړ او زه په غم کې
له سوچونو سره پاته په تورتم کې
په هغه باندې د خاورو امبار پرېوت
زه يې پرېښودم يوازې په ماتم کې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نسکور

یو مې کلی رانه پاته یو مې کور شو
یو مې عشق د ګل وطن راباندې پور شو
تشه لاسه اوس به خپلې ګوتې مروړې
چې یرغل د برېکیو په دې لور شو
«پکه دغه دې لابله لو یه سپکه» ۱
د زاهد د ګناه تور، راته پېغور شو
د ازمالېونی زړه کله صبرېږي
د جنت په شان هیواد مې راته اور شو

۱۱۱

«اوس واده د بسوګۍ ورڅخه جوړ دی» ۲
چې د جنګ غبار مو کم نه شولا نور شو
«یو مې تورې پیشولاس په خوله څټلی» ۳
جام د بخت مې په یرغوې کې نسکور شو
یو ګزمې د بېلتانه راسره ګرزي
بل مې تن له ډېره غمه سوی سکور شو
د اشنا ګړ ګوتې څنې غوړې نشوې
نن مې ځکه د خپل مخ پستوکی سپور شو
د وطن د غرونو باده راچلېږه
که ګلشن د «خیال» د هیلو پې سمسور شو

۱۱۲

۱: پکه دغه دې لا بله سپکه
۲:د بسوګۍ واده ورڅخه جوړشو، (وځنډېده.)
۳:لاس یې تورې پیشو څټلی، (بد مرغه دی.)

(c) ketabton.com: The Digital Library

زولنې

ماو بل زه به درته دام ږدم له دانې سره
اوس خوته راغلې له مستې يارانې سره
زه په ګردو زيارتونو ګرزېدمه
ستا په مينه کې د سرله نذرانې سره
ګام په ګام درسره ګرزم لاس تړلی
ستا دزلفوله وربښمينې زولانې سره
نوربه وشکوم دصبرځنځيرونه
څه به ځان سمبالوم له زمانې سره
لاتر څوبه بدرګه درسره ځمه
نورمې پرېږده دوصال له خزانې سره
په وربوز باندې به نه راسره ګرزې
«خيال»ته وګوره له مينې مستانې سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه پښتون نه هزاره يم نه تاجک
نه ترکمن يم نه بلوخ يم نه ازبک
زه افغان يمه له ځانه راته ګران دی
دوطن د پاکې خاورې هرڅپک

۱۱۴

د ښو نېزې دې ولې په هر لورې
خو زماله زړګي وزي پورې ورې
مورېې ځکه سپېلني ورته لوګی کړل
د يار سترګې بې کجلو تورې تورې

وانه

چې زما د مينې درمند دې چانه
راته وايه ګرانه څنګه دې ګانه
د زړګي ستنې مې مه وله، نړېږي
چې دې بيا په ماشه کړي دې بانه
داتور مخې يې دعوه لري په زغرده
ته به وايې چې خپل مال يې دی وانه
که مې بيا د زړه غورزی له واکه ووزي
روغ غوړونه به يې دواړه شي کانه
د يار څنګ ته به په سپينه رڼا ورشم
که د «خيال» د نصيب ستورې شې رانه

(c) ketabton.com: The Digital Library

مورېدې وشړو ،ته بیا راشې هجومه
نابللې مېلمنه راڅخه درومه
که موببرته پخوانې سوتې ته لاس کړ
بیابه وزې له دې غروڅخه په کومه ؟

مستې مخ دې دشیدودسر پېروی
نن یې وینمه پلودې یویستوی
چې په سترګوکې ستونه راته کاندې
دغه ښکلی خوی دې برېښې راته نوی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نذر

زه چې مینه درکوم ته مې ترټې ۱
لا مې ولې له دیدن څخه رټې۲
زما پام دې دګرېوان په پولوګرزي
که یې غواړې د سرنذر مې ګټې
مین زړه مې د اوږدو غمونو جېب دی
چې هرڅو یې په منګولو پلټې
که پاچاشې د پېره دو ترحکم لاندې
هر مهال به د غلیم کاسې څټې
توري سترګي دې بازان دلوړو غرونو
چه زما دزړه په سر وهي غوټې
اوس به لرې شې دخیال دسینې دوړې
زه چې اورم د پښتو خوږې ټپې

۱: تره ټل=تهدید کول = غوږ تاو کول ، چې
د تصادف له مخې دانګلیسي «له تریېټ»
Threat (ګوش مالي) سره برابر شوی

۲ : رټل = محروم کول = شړل

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کاڼي زړه

لا د جنګ په نيلي سپوريږي زغلوي يې
دلته وينې دې ارزانه تويوي يې
لا يې څو په تو کمونو سره وېښې
يو افغان دی د پېړيو ببلوي يې
يا په جنګ يا په ولجو يا په دمونو
ستا په فکر سا د ګان دي غولوي يې
په سينه کې دې د کاڼي زړه دربېږي
لا د غم د وبا اوردی بلوي يې
ګوره سر او مال به دوا ړه پکې بايلې
دا په غرونو کې بازان چې اېلوي يې
ستا د سرو سترګو ازغی لکه چې «خيال» وو
اوس دې کېووت په منګولو ژوبلوي يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

داغ د بې پتي دې د لمن په برخه مه شه
ترخې او ځوځان دې د چمن په برخه مه شه
خاوره دې که خپله وي و لکه يې د پرديو
هسې پاچاهي دې د وطن په برخه مه شه

، ،

د زړګي د مينې ګل مې، په هغې مهينې کرو دی
چې په «د» پسې يې «ر» توری په «خ» پسې يې «و» د ی
د آشنا له تورو زلفو د عطرو نو وږمې پاخي
چې کرلې يې ګلونه په لوونګو کې يې لو د ی

(c) ketabton.com: The Digital Library

نوم

خ=خيالي وربل دي په ما واچوه درپټ مې کړه
ما تر وزرولاندې وپېچه واسکټ مې کړه
ی=يو ائې ستا په تورو سترګو کې درمل لرم
په زړه رنځو يمه جانانه روغ رمټ مې کړه
ا=اوس چې اجل دتا دمخ ډېوې ته راوستم
دمينې اوردې راته ولګوه سټ مې کړه
ل=لړمې په غېږه کې دزړه خواته درکېکاږه
تل به دې ژوند سمبالوم د اوږې مټ مې کړه
م=مستې زما نصيب په تا پورې تړلی دی
دوصال برخه راکوه دکلې چټ مې کړه
ح=حيرانه ولې راته ګورې سپېلنی دې شم
راشه زما په ټټر وغزېږه کټ مې کړه
م=ماته په کمه سترګه مه ګوره مين دې يم
له خپل ښايست سره مې سيال وګڼه غټ مې کړه
د=دغرونو خيال يم که مې اېل درسره ساتې نو
دخولې ترياک دې په ما ولوروه لټ مې کړه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورورړی

داویاندچې ګورې دهمدغه ښار وګړی دی
دادغلیمانودغدیودجال غړی دی
بیازموږ دلیپولیپواوښکوڅخه باج غواړي
دبې دزمانې مو ،لادوینوپوروړی دی
کله یې داغرونه اوسیندونه لېږدولای شوای
جام یې دغلبېل په شانې، پړی یې اومړی دی
بیایې دالېوه کومې رمې لره ساتلی دی
بیایې دتابوت په منځ کې ایښی لکه مړی دی
غبرګې پنجرې مې دسینې دقفس ماتې شوې
زړه یې په منګولوکې ژوندی راڅخه وړی دی
«خیاله»دغه نوربه ترمنزله پورې څنګه ځي
دابهیرد اوو اوښانولاپسې نیمګړی دی

(c) ketabton.com: The Digital Library

الماس

زړه مې کټ کټ لکه ماشوم درپسې ژاړي
ستا د مهينې ځوانۍ مينه رانه غواړي
د زلفو هر و ېښته دې لښته د لوونګو
د لاس منګولې دې سکه د زمري داړې
لکه شاهين په چنارونو کې دې غواړم
د جګو غرو کوترې چېرې رانه ولاړې
د سپين تندي خال دې الماس د کوه نور دی
له ډېره خياله دې د خولې خبرې لواړې
د اروپا تر بهار اوړی ښايسته دی
نجونې نسونه لوڅوي لمنې نغاړي
زما په فکر کې رنې را سره ګرزي
که يې هر څو مره هېروم د ګود رغاړې
د «خيال» له سترګو سره سترګو ټکر وکړ
اوس يې د زړه ګونبزه شنه لمنې شاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

وطنه

دزړه په سربانديې مې ځای لرې وطنه
دلوړوغرونوپه لمنوکې پلنه
په هره لوېشت دې دلمانځه سجده روا ده
دمسلې غوندې دې پاکه ده لمنه
چې کوم ابلیس دې په ویاړونولګېدلی
په ماته ژامه دې شړلی دی مننه
هره دره دې یوه زانګودهوساینې
په هر بچې باندې دې ډېره لوربېنه
که دې هرڅوپه راکتونوباندې ولو
لادې پرانستې راته غېږه ده پتمنه
ددښتوهربوټې دې څانګه دلونګو
غردې په رنګ کې ښایسته دی له چمنه
دتاله پت سره مې ژوندتړلی وینم
له سر اومال سره دې فرض ګڼم پالنه
که دې زماد وجود وینوته وي اړه
په دواړو سترګو مې منلې ستابلنه
دتادجګوغرودڅوکوبلاواخلم
والله چې ډېر راباندې ګران یې زماتنه
خیاله که زړه ته دې ارام لیدلی نه وي
دهیوادخاوره درنځونودرملنه

(c) ketabton.com: The Digital Library

شعر

شعر خپلې ځواني لره پسول غواړي
وزن لره تله غواړي تول غواړي
کله ردیفونه، قافیې لري
ښکلو کلمو لره کچکول غواړی
ښې استعارې او کنایې لري
ښې او منځپانګې لره شپول غواړي۱
مستې ولولې یې په بیتونو کې
ګڼو انځورونو ته کهول غواړی
زړونو ته خوندونه او جذبې وښيي
ساری او تشبه لري سمبول غواړي
ښايي مفکوره او تخیل ورته
حسن او احساس ورسره ټول غواړي
کاریې له زړه سوي او خواخوږي سره
مینه د پیمخوبډه بول غواړي ۲
«خیال» یې چې سالار د تصویرونو شي
بیا نو د اتڼ لپاره ډول غواړي

---

۱ : شپول=پنډغالی
: شپول = هاله
۲:بډه بول=ښکاره=ځرګند=په ډانګ پېيلې

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library